

MODULINIŲ PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ KŪRIMO METODIKA

Vilnius, 2012



Parengta Europos Sąjungos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis, įgyvendinant projektą Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-001 „Kvalifikacijų formavimas ir modulinio profesinio mokymo sistemos kūrimas“

TURINYS

IVADAS.....	4
PAGRINDINĖS SĄVOKOS	5
1. MODULINIŲ PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGIMO METODINIAI PARAMETRAI	6
1.1. Modulinių profesinio mokymo programų kūrimo prielaidos.....	6
1.2. Modulinių profesinio mokymo programų samprata ir struktūra	9
1.3. Pagrindiniai modulinio profesinio mokymo programų aprašo elementai	15
1.3.1. Programos paskirties, jos struktūros, svarbiausių bendrųjų kompetencijų, būsimo darbo ypatumų apibūdinimas.	15
1.3.2. Programos apimties nustatymas ECVET kreditais.....	21
2. MODULIŲ RENGIMO PAGRINDINIAI PARAMETRAI	26
2.1. Modulių aprašų struktūra.....	26
2.2. Modulio mokymosi rezultatų nustatymas ir formulavimas	27
2.2.1. Mokymosi rezultatų formulavimo metodologija.....	29
2.3. Modulio apimties nustatymas valandomis ir ECVET kreditais	37
2.4. Mokymosi pasiekimų vertinimas ir įvertinimas modulio lygmenyje	39
2.4.1. Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijų nustatymas ir formulavimas	40
2.4.2. Mokymosi pasiekimų vertinimo metodai ir priemonės/instrumentai	42
2.5. Mokymo ir mokymosi metodų parinkimas	45
PRIEDAI	49

IVADAS

Ši metodika turi praktinę paskirtį – suteikti metodinę pagalbą profesinio mokymo sistemos darbuotojams, kuriant modulinės profesinio mokymo programas.

Leidinyje akcentuojami modulinio mokymo principai, reikalavimai modulių programų kūrimui, modulių programų kūrimo logika, aprašomi pagrindiniai modulių programų parametrai bei patarimai jiems formuluoti. Tačiau šioje metodikoje neaptariamas konkretus profesinio rengimo programos modulių turinys, kuris yra specifinis kiekvienu konkrečiu atveju ir geriausiai žinomas konkrečios modulinės profesinio mokymo programos kūrėjams.

Metodika turi du esminius tikslus. Pirma – ji turėtų pasitarnauti kaip modulinio profesinio mokymo kokybės užtikrinimo priemonė, antra – ji turėtų prisidėti prie modulinio profesinio mokymo turinio, modulių profesinio mokymo programų kūrimo kultūros plėtojimo Lietuvos profesinio mokymo sistemoje.

Leidinyje nuosekliai ir struktūruotai aprašomi metodiniai veiksmai, atliekami kuriant konkrečią modulinę profesinio mokymo programą ir reikalavimai šiems veiksams atlikti. Taip pat pateikiamos svarbiausios su modulinio profesinio mokymu susijusios sąvokos ir esminiai, reikalingi programų kūrimui, teoriniai konceptai.

Metodikos struktūrą sudaro dvi pagrindinės dalys – modulių programų rengimo metodiniai parametrai ir modulių rengimo metodiniai parametrai. Pirmojoje dalyje pateikiamos svarbios modulių profesinio mokymo programų kūrimo teorinės įžvalgos, kuriose išryškėja modulių profesinio mokymo programų pagrindumas, kūrimo vientisumas, atskirų struktūrinių parametrų suderinamumas. Antroje dalyje išryškintas praktinis modulių kūrimo aspektas, joje pateikiami konkrečių modulių elementų formulavimo pavyzdžiai.

Profesinio mokymo programų kūrimo metodika grindžiama pažangiausiomis modulinio profesinio mokymo turinio projektavimo teorijomis, Europos Sąjungos ir Lietuvos profesinį mokymą reglamentuojančiais dokumentais, bendraisiais Europos Sąjungos keliamais tikslais profesiniam mokymui ir teikiamoms kvalifikacijoms.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad keičiantis modulinio profesinio mokymo patirčiai, teorinėms koncepcijoms, normatyviniams modulinį profesinį mokymą reglamentuojantiems dokumentams neišvengiamas ir šios metodikos papildymas, koregavimas, tobulinimas. Šiame procese itin svarbi metodikos vartotojų patirtis, pagalba, pastabos, patarimai.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Bendroji **kompetencija** – tam tikrų žinių, mokėjimų ir įgūdžių, taip pat asmeninių savybių dariniai, būdingi ir pritaikomi ne kurioje nors vienoje, o daugelyje profesijų (Profesinio rengimo terminų aiškinamasis žodynas/R. Laužackas. – Kaunas, 2005).

Mokymosi **kreditas** – mokymosi apimties vienetas, kuriuo matuojami mokymosi rezultatai ir besimokančiojo darbo laikas. Vieneri nuolatinio mokymosi metai atitinka 60 kreditų.

Kvalifikacija - teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 2011, Nr. 38-1804)).

Kvalifikacijos vienetas – kvalifikacijos dalis, apimanti kompetencijas reikalingas savarankiškai vykdyti vieną iš profesinę veiklą sudarančių darbo procesų.

Profesinio mokymo programos **modulis** – iš anksto apibrėžta tam tikrai kvalifikacijai įgyti skirtos profesinio mokymo programos dalis.

Mokymosi pasiekimai – asmens mokymosi padarinys, kurį jis gali pademonstruoti kaip mokymosi rezultatą (Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas / rengėjai R. Gatautis, R. Gudauskas, O. Gurskienė ... [et al.]. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2008).

Mokymosi rezultatai – trumpas aprašymas, ką moksleivis ar studentas turi žinoti arba gebėti atlikti po mokymosi vieneto, dalyko, modulio, programos baigimo (Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas / rengėjai R. Gatautis, R. Gudauskas, O. Gurskienė ... [et al.]. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2008).

Profesinis **standartas** – tam tikro ūkio sektoriaus kvalifikacijų, joms įgyti reikalingų kompetencijų, vertinimo kriterijų ir metodų aprašas (Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (Žin., 2007, Nr. 43-1627)).

Profesinio rengimo **standartas** – tam tikros kvalifikacijos įgijimo profesinio mokymo sistemoje reglamentas (Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (Žin., 2007, Nr. 43-1627)).

1. MODULINIŲ PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGIMO METODINIAI PARAMETRAI

1.1. Modulinių profesinio mokymo programų kūrimo prielaidos

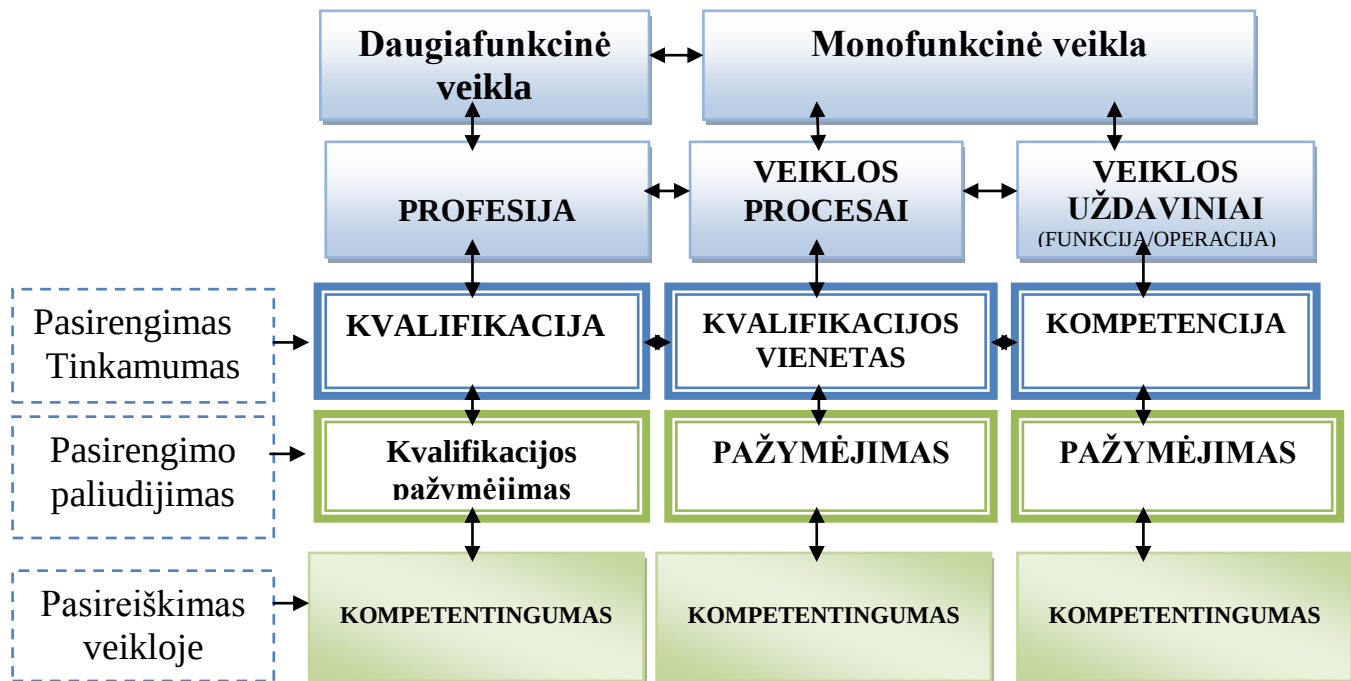
Kiekvienos modulinės profesinio mokymo programos kūrimo išeities taškas yra kvalifikacija, kuriai įgyti rengiama programa. Praktinis sąvokos „kvalifikacija“ aspektas dažnai tapatinamas su profesinio mokymo sistemoje įgyjamais dokumentais, t.y. pažymėjimais, kurie patvirtina tai, kad konkretus žmogus, baigęs tam tikrą mokymo programą įgijo kvalifikaciją, t.y. pasirengimą tam tikram darbui. Dokumentuota (pripažinta) kvalifikacija reiškia minimalių kvalifikacinių reikalavimų išpildymą. Kvalifikaciją liudijantis diplomas rodo, kad absolventas yra įgijęs žinias ir gebėjimus, kurie leidžia jam pradėti savarankiškai dirbti tam tikroje profesinės veiklos srityje.

Sudėtinė kvalifikacijos dalis yra kvalifikacijos vienetas. Jeigu kvalifikacija apibūdina pasirengimą plačiai daugiavfunkcinei veiklai (dažniausiai profesijai), tai kvalifikacijos vienetai reiškia funkcinis gebėjimus atlikti dalį tos veiklos. Kvalifikacijoje gali būti skirtingų Lietuvos kvalifikacijos sandaros lygių vienetai. Jeigu vienetų lygiai pagal Lietuvos kvalifikacijos sandarą skiriasi, kvalifikacijos lygis nustatomas pagal vyraujančią vienetų lygį, įvertinus vienetų svorį kvalifikacijoje pagal jiems priskirtų mokymosi kreditų skaičių. 1-5 LTKS lygių kvalifikacijose gali būti iki 5 vienetų, tačiau kai kurios kvalifikacijos, ypač žemesnių lygių, gali turėti tik vieną vienetą. Kvalifikacijos vienetas apjungia nuo 1 iki 5 kvalifikaciją sudarančių kompetencijų. Ta pati kompetencija gali būti įtraukta ne į vieną vienetą.

Kvalifikacijos skirstymas į kvalifikacijos vienetus yra labai svarbus modulinio profesinio mokymo sistemoje, atliepiančios šios sistemos lankstumo bei prieinamumo principus, kuomet asmeniui, norinčiam dirbti vienoje ar kitoje profesinės veiklos srityje pakanka turėti kelias kompetencijas ir nėra būtina įgyti pilną kvalifikaciją. Kvalifikacijos vienetus sudaro kompetencijų grupės. Kai kuriais atvejais kvalifikacijos vienetai gali sudaryti ir viena kompetencija..

Kuriant modulines profesinio mokymo programas reikia žinoti kokioms smulkioms veikloms atlikti bus rengiamas specialistas bei kokias žinias ir gebėjimus jam dėl to reikės įgyti. t.y. kokius veiklos uždavinius jam reikės spręsti ir kokius veiklos procesus vykdyti. Todėl labai svarbus kvalifikacijos išskaidymas į atskiras kompetencijas. Lietuviškoje literatūroje, o taip pat ir praktikoje, kompetencijos sąvoka dažnai naudojama norint apibūdinti darbuotojo kompetentingumą. Tačiau tai skirtingą prasmę

turintys žodžiai. Kai norime pabrėžti darbuotojo veiklos efektyvumą, jos kokybę arba gebėjimą praktikoje panaudoti tam tikras kompetencijas ir/ar kvalifikaciją, tuomet vartotinas žodis kompetentingumas arba nekompetentingumas. Kai kalbame apie žmogaus pasirengimą (potencialą) atlikti tam tikrą veiklos funkciją ar operaciją, tuomet vartotina kompetencijos sąvoką (1 pav.).

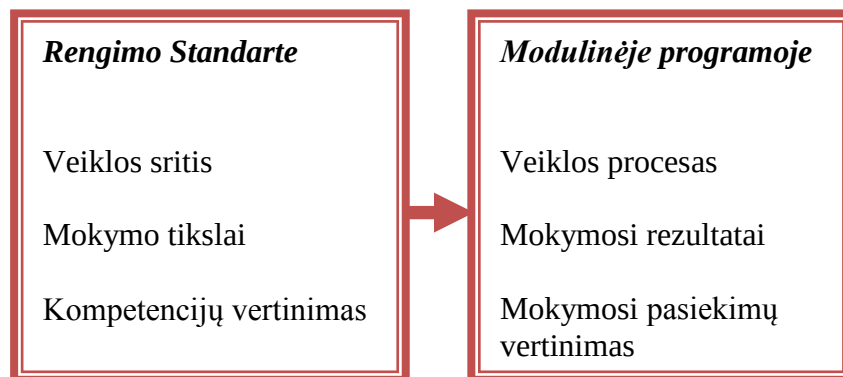


1 pav. Sąvokų „kvalifikacija“, „kvalifikacijos vienetas“, „kompetencija“ ir „kompetentingumas“ sąveika

Lietuvoje yra rengiami profesiniai standartai, kuriuose bus apibrėžti pagrindiniai kvalifikaciniai parametrai, t.y. apibrėžtos kvalifikacijos, kvalifikaciniai vienetai, kompetencijos ir kompetencijų ribos. Modulinių profesinio mokymo programų ir modulių rengėjai vadovausis parametrais apibrėžtais profesiniuose standartuose.

Kol profesiniai standartai nėra parengti, pagrindinis išeities taškas modulinių profesinio mokymo programų rengimui yra profesinio rengimo standartai. Profesinio rengimo standartuose apibrėžtas profesijos tikslas, pateiktas profesinės veiklos aprašymas, kuriame apibūdinami veiklos procesai, reikalingos asmeninės savybės, bendrieji gebėjimai, apibūdintas baigiamasis vertinimas, išskirtos veiklos sritys, bei kvalifikaciją sudarančios kompetencijos. Taip pat apibrėžtos kompetencijų ribos, mokymo tikslai ir kompetencijų vertinimas. Profesinio rengimo standartuose nėra apibrėžti kvalifikaciniai vienetai. Šį uždavinį teks spręsti programų rengėjams. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog rengiant modulines profesinio mokymo programas neišvengiamai teks susidurti su kitokiomis pagrindinių sąvokų

sampratomis. Pavyzdžiui: profesinio rengimo standarte vartojama sąvoka „veiklos sritis“ keičiama į „veiklos procesas“, „mokymo tikslai“ į „mokymosi rezultatai“, „kompetencijų vertinimas“ į „mokymosi pasiekimų vertinimas“.



1 lentelėje yra pateiktas Virėjo profesinio rengimo standarto fragmentas.

1 lentelė

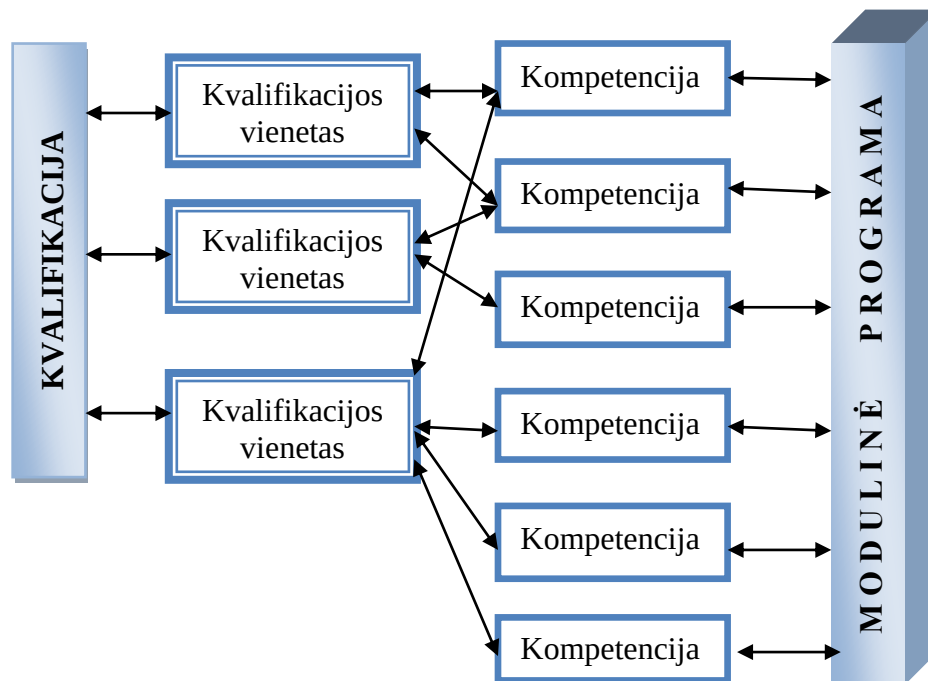
Virėjo profesinio rengimo standarto fragmentas.

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Mokymo tikslai	Kompetencijų vertinimas
	Kompetencijos	Kompetencijų ribos		
2. Maisto produktų ir žaliavų parinkimas ir paruošimas	2.1. Parinkti maisto produktus bei žaliavas patiekalams ruošti	Maisto produktų ir žaliavų klasifikacija, savybės, rūšys. Reikalavimai maisto produktams ir žaliavoms, laikymo sąlygos. Darbai: parinkti maisto produktus ir žaliavas patiekalams gaminti.	2.1.1. Klasifikuoti maisto produktus ir žaliavas 2.1.2. Apibūdinti maisto produktų ir žaliavų savybes 2.1.3. Žinoti maisto produktų ir žaliavų rūšis 2.1.4. Žinoti ekologinių maisto produktų svarbą 2.1.5. Parinkti maisto produktus ir žaliavas pagal paskirtį naudojantis receptūromis.	Išvardyti ir apibūdinti maisto produktai bei žaliavos. Parinkti maisto produktai ir žaliavos patiekalams ruošti, naudojantis receptūromis. Paaiškinti ekologinių produktų svarbą žmogaus mitybai.

Rengiant modulinę profesinio mokymo programą naujai kvalifikacijai įgyti, kuriai dar nėra parengtas profesinis ar profesinio rengimo standartas, modulinę profesinio mokymo programą gali būti rengiama pagal Sektorinio profesinio komiteto (SPK) patvirtintą kompetencijų sąrašą.

1.2. Modulinių profesinio mokymo programų samprata ir struktūra

Profesinio mokymo programa¹ formaliojoje prasme yra trumpas, struktūruotas ir nuoseklus teorinių ir praktinių profesinio mokymo turinio elementų, sudarančių vieningą visumą ir laiduojančių konkrečią kvalifikaciją aprašymas. Tai leidžia suprasti, kad profesinio mokymo programoje parašoma tai, kas numatoma daryti grindžiant ir planuojant priemones numatyto tikslo/kvalifikacijos pasiekimui. Išskirtinis modulinės profesinio mokymo programos bruožas yra tas, kad jos struktūrą sudaro vienas nuo kito priklausančių ir tarpusavyje derančių elementų/modulių sistema. Vadinasi, modulinėje programoje, parengtoje vadovaujantis metodinėmis nuostatomis, visi jos elementai yra glaudžiamame sąryšyje vienas su kitu. 2 paveiksle pateikiamas kvalifikacijos ir modulinės profesinio mokymo programos sąveikos modelis.



2 pav. Kvalifikacijos ir modulinės profesinio mokymo programos sąveikos modelis

Išskirtinis vaidmuo tenka pagrindiniams programos parametrams: programos paskirčiai, mokymosi rezultatams. Ypatingai mokymosi rezultatai, kaip objektyvios ugdomos kompetencijos, turi išskirtinę reikšmę kuriant modulinę profesinio mokymo programą. Jie apsprendžia visus kitus programos parametrus.

¹ Laužackas R. Kompetencijomis grindžiamų mokymo programų rengimas ir vertinimas. Kaunas, VDU, 2008.

Kuriama modulinė profesinio mokymo programa pereina daugelio etapų ciklą ir sugrįžta į tą pačią, tačiau jau pakitusią situaciją. 3 paveiksle pateikta modulinės profesinio mokymo programos kūrimo loginė schema. Pasak R. Laužacko (2008), profesinio mokymo programos kūrimas yra teoriškai pagrįstas, organizuotas ir metodiškai nuoseklus procesas. Modulinės profesinio mokymo programos paskirtis – pasirengti profesinei veiklai, todėl naujos programos kūrimo priežastis ir išeities taškas – prieštaravimas tarp profesinės veiklos sistemos keliamų kvalifikacinių reikalavimų, besimokančiųjų poreikių ir jų tenkinimo galimybių profesinio mokymo įstaigose. Modulinės profesinio mokymo programos rengimas vyksta ratu, kuriame loginis šio nesibaigiančio proceso išeities taškas yra profesinės veiklos reikalaujamos kvalifikacijos struktūra, kvalifikacijos lygis, o pabaigos taškas – sukurtos programos įvertinimas ir išbandymas. Įvertinimo rezultatai nulemia kitą etapą – nustatyti neatitikimai lemia pirmojo etapo pradžią ir programos tobulinimo veiksmus.

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad:

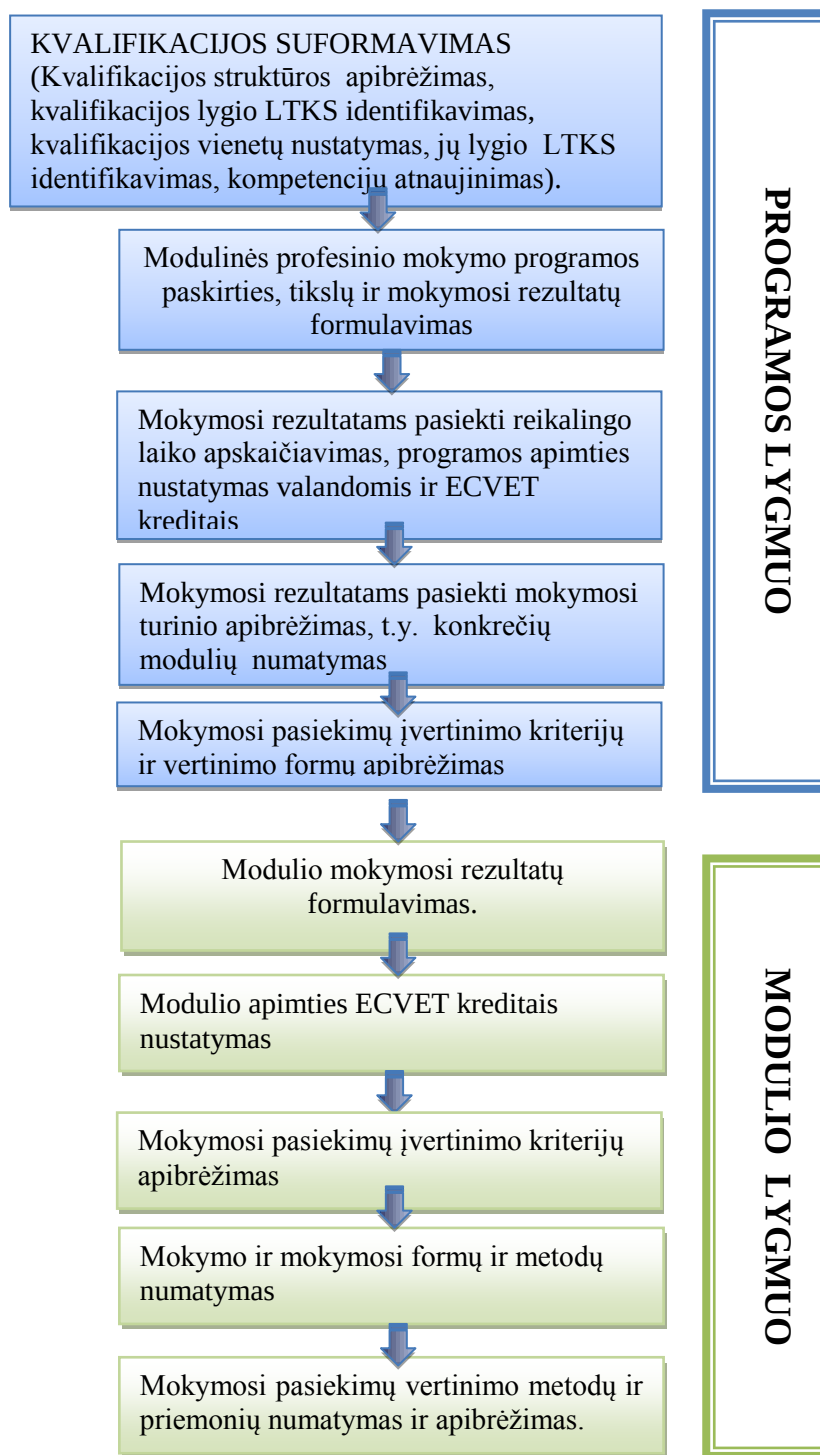
- schemeje išryškėja modulinės profesinio mokymo programos *rengimo* ir *realizavimo* procesų vienovės principas. *Programos rengimo etape* atliekama situacijos analizė, tiriamos organizacinės ir juridinės programos rengimo prielaidos, atliekama didaktinė profesinio mokymosi proceso analizė ir formuluojami mokymosi rezultatai;
- schemeje išryškėja požiūris, kad visi programos ir profesinio mokymo(-si) proceso elementai yra tarpusavyje glaudžiai susiję, veikia vienas kitą ir priklauso vienas nuo kito;
- keičiantis programos tikslams ir mokymosi rezultatams, kinta tam tikri programos elementai (moduliai, kvalifikacijos vienetai, mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai ir kt.). Taip pat keičiant bet kurį elementą, jis įvertinamas visų pirma programos mokymosi rezultatų ir kitų programos elementų atžvilgiu;
- modulinėms profesinio mokymo programoms būdingas judrumas, t. y. jos visada yra kaitos, atnaujinimo, plėtotės procese;
- modolinių profesinio mokymo programų ir modulių kūrimas vyksta tam tikru nuoseklumu: pradedant programos paskirties apibrėžimu ir rezultatų formulavimu ir baigiant parengtos programos įvertinimu ir optimizavimu.

Toliau pateikiami loginiai modolinių profesinio mokymo programų rengimo etapai:

- **Pirmajame programos rengimo etape** susipažįstama su profesijų klasifikatoriuje apibrėžtomis profesijomis (įvertinama visa profesijų skalė) ir nusprendžiama, kokiai profesijai parengti skiriama programa, susipažįstama su profesijas reglamentuojančiais dokumentais, analizuojamas profesinis standartas arba programos standartizuota dalis, atliekamas kvalifikacijų suformavimas,

t.y. kvalifikacijos struktūros apibrėžimas, kvalifikacijos lygio LTKS identifikavimas, kvalifikacijos vienetų nustatymas, jų lygio LTKS identifikavimas, kompetencijų atnaujinimas;

- **Antrajame etape** aprašoma modulinės profesinio mokymo programos paskirtis, tikslas, apibrėžiami programos rezultatai/kompetencijos ir specializacijos kompetencijos;
- **Trečiajame etape** įvertinamas laikas, reikalingas konkrečiai kompetencijai įgyti, t.y. nustatoma programos apimtis besimokančiojo darbo valandomis ir kreditais;
- **Ketvirtajame etape** apibrėžiamas mokymo(-si) turinys, t.y. numatomi konkretūs programos moduliai (įskaitant ir specializacijai įgyti skirtus bei pasirenkamuosius modulius);
- **Penktajame etape** apibrėžiami mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai ir vertinimo formos (kvalifikacijos vertinimas);
- **Šeštajame etape** rengiami programos modulių aprašai;
- **Septintajame etape** nustatoma modulio apimtis ECVET kreditais;
- **Aštuntajame etape** apibrėžiami mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai;
- **Devintajame etape** numatomos mokymo ir mokymosi formos ir metodai;
- **Dešimtajame etape** numatomi ir apibrėžiami mokymosi pasiekimų vertinimo metodai ir priemonės.

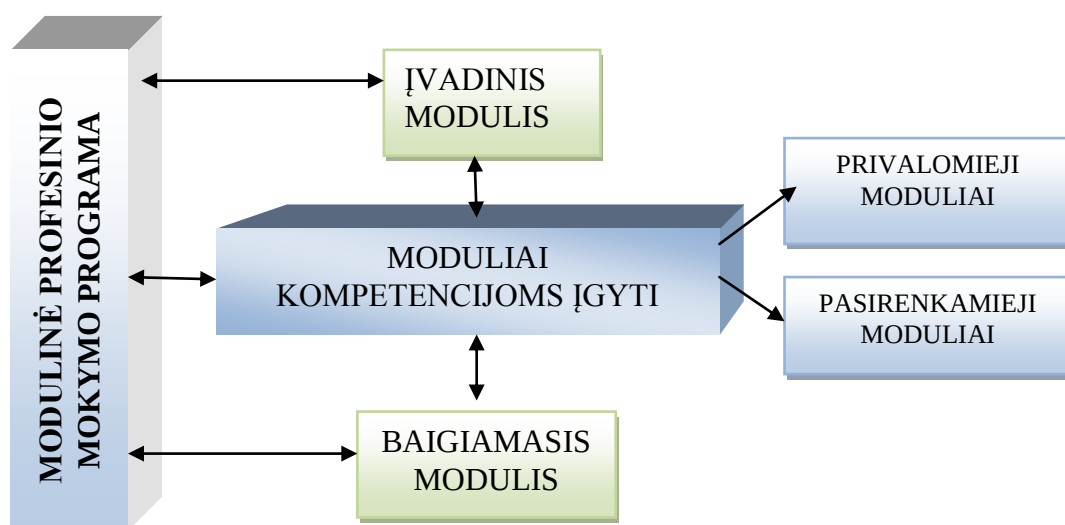


3 pav. Modulinių profesinio mokymo programų rengimo loginė schema

Svarbu išvengti esminį skirtumą tarp *modulinės profesinio mokymo programos* ir *modulinės profesinio mokymo programos aprašo*. Modulinę profesinio mokymo programą sudaro visa grupė elementų, kurie sistemiskai tarpusavyje yra susiję ir lemia vieni kitus. Pagrindiniai programos elementai

yra: programos tikslai, mokymosi rezultatai, moduliai, kvalifikaciniai vienetai, modulių profesinio mokymosi turinys ir metodai, programai realizuoti reikalingi ištekliai ir t. t. *Modulinės profesinio mokymo programos aprašas* – tai svarbiausių programos elementų ir jos turinio sudedamųjų dalių aprašymas, kurio tikslas – programos vertinimas ir įvertinimas, visuomenės (besimokančiųjų, darbdavių ir kitų socialinių dalininkų) informavimas ir pan.

Tokia programos kūrimo logikos samprata apsprendžia modulinės profesinio mokymo programos struktūrą ir elementų išdėstymą programoje, laikantis sistemingumo, nuoseklumo ir perimamo principų. 4 paveiksle pateikta modulinės profesinio mokymo programos struktūra.



4 pav. Modulinės profesinio mokymo programos struktūra

Įvadinis modulis skirtas stojantiems į visą programą ir siekiantiems įgyti kvalifikaciją. Jo tikslas – supažindinti mokinius su būsima profesine veikla ir modulinio profesinio mokymosi specifika, būsimos profesinės veiklos etikos, darbo saugos ir kt. reikalavimais. Jame numatytas neformaliai įgytų gebėjimų įvertinimas ir pripažinimas, kas sudaro prielaidas užskaityti kai kuriuos programoje esančius modulius arba jų dalis. Užskaitymo procedūras reglamentuoja atitinkami profesinio mokymo programų vykdymo teisiniai dokumentai. Taip pat šiame modulyje įvertinamas asmens pasirengimas mokytis programoje. Jeigu šis pasirengimas nepakankamas, tuomet į individualų mokymosi planą įtraukiami bendrojo ugdymo dalykai/moduliai. Rekomenduojama įvadinio modulio apimtis yra 2 – 4 kreditai.

Kompetencijoms įgyti skirti moduliai yra savarankiški mokymosi rezultatų ir turinio požiūriu programos elementai. Kiekvieną modulį gali atskirai baigti asmenys nesimokantys programoje, bet

siekiantys įgyti atskiras, veiklai atlikti reikalingas, kompetencijas. Baigęs atskirą modulį asmuo gauna įgytą kompetenciją patvirtinantį pažymėjimą.

Baigiamasis modulis skirtas asmenims, kurie baigė visą mokymo programą ir siekia kvalifikacijos. Šio modulio tikslas - apibendrinti mokymąsi ir įgytas kompetencijas bei tobulinti integracijos į darbo rinką įgūdžius, perprasti darbo drausmės reikalavimus, adaptuotis darbo vietoje ir pan. Rekomenduojama baigiamojo modulio apimtis yra 6 – 8 kreditai iš privalomųjų kreditų. Jeigu reikalinga didesnė baigiamojo modulio apimtis, programos teikėjas ją didina pasirenkamųjų kreditų sąskaita. Baigiamojo modulio apimtį programos teikėjas nustato įvertinęs teisės aktus, kvalifikacijos ypatumus, turimą materialinę bazę, bendradarbiavimo su įmonėmis, organizacijomis patirtį ir ypatumus ir pan.

Apibendrinant modulinės profesinio mokymo programos sampratą išskiriami šie esminiai programos kūrimo principai:

- Programa apima teorinį ir praktinį mokymą.
- Programoje nurodomi reikalavimai mokytojams, metodiniams ir materialiesiems ištekliams.
- Modulinė programa rengiama kompetencijų pagrindu, vadovaujantis atitinkamu profesiniu ar profesinio rengimo standartu.
- Modulinę programą sudaro privalomieji ir pasirenkamieji moduliai.
- Kiekvienas modulis apibrėžiamas mokymosi rezultatais.
- Modulinę programą sudaro ne mažiau kaip du kompetencijoms įgyti skirti moduliai (privalomasis ir pasirenkamasis).
- Praktiniam mokymui skiriama ne mažiau kaip 60 procentų programai skirto laiko.
- Įgyvendinama programa turi turėti dviejų lygių programos aprašus: modulinės formaliojo profesinio mokymo programos (nacionalinio lygmens) aprašą (priedas Nr. 1) ir profesinio mokymo teikėjo pritaikytos modulinės formaliojo profesinio mokymo programos (teikėjo lygmens) aprašą (priedas Nr. 2).

1.3. Pagrindiniai modulinių profesinio mokymo programų aprašo elementai

1.3.1. Programos paskirties, jos struktūros, svarbiausių bendrųjų kompetencijų, būsimos darbo ypatumų apibūdinimas.

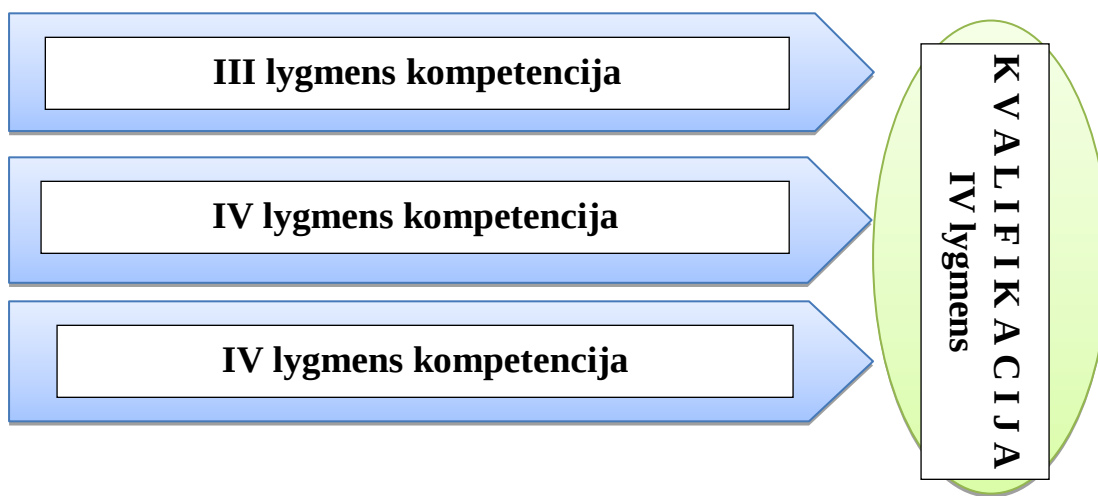
Profesinio mokymo programos paskirtį parodo politinis, ekonominis, technologinis kontekstas, kuriame išryškėja programos reikalingumas. Todėl programos aprašo įvade aprašoma į kokių profesinės veiklos procesų atlikimą (kvalifikacijos tikslai) yra orientuota programa, kokie šių veiklos procesų ypatumai, kokios bendrosios kompetencijos reikalingos kompetentingai atlikti veiklas ir bus ugdomos programoje (pateikiamas kvalifikacijai svarbių bendrųjų kompetencijų sąrašas). Bendrųjų kompetencijų kaip programos mokymosi rezultato formulavimui didžiausios įtakos turės būsimos veiklos pobūdis ir veiklos aplinka.

Modulinės profesinio mokymo programos rezultatai² formuluojami derinat juos su Lietuvos kvalifikacijų sandaroje aprašytais konkrečiais kvalifikacijos lygio reikalavimais, profesiniais arba profesinio rengimo standartais ir juose apibrėžtomis kompetencijomis. Iš principo programos rezultatai sutampa su apibrėžtomis kompetencijomis. Vienaip ar kitaip programos mokymosi rezultatai išplaukia iš programos tikslų atsakant į klausimą, ką asmuo baigęs programą turi gebėti, kad kokybiškai atliktų tikslų formuluotėse numatytus veiklos procesus.

Programoje apibrėžti mokymosi rezultatai parodo atitinkamą kvalifikacijos lygį.

Paprastai 1-5 Lietuvos kvalifikacijų lygio programai, formuluojami 1-5 programos tikslai, o kiekvienam tikslui - po 3-4 mokymosi rezultatus (kompetencijas). Optimalus programai suformuluotų mokymosi rezultatų skaičius būtų apie 10. Vadinasi programoje ugdoma apie 10 kompetencijų, taigi ir programos struktūrą sudaro apie 10 modulių (neskaitant įvadinio ir baigiamojo). Mokymosi rezultatų ir kvalifikacijos sąveika matyti 5 paveiksle.

² Programos mokymosi rezultatai – iš programos tikslų išplaukiantys teiginiai, kurie apibrėžia, ką mokinys turi gebėti atlikti baigęs visą programą, kad galėtų sėkmingai spręsti numatytus veiklos uždavinius.



5 pav. Programos mokymosi rezultatų/kompetencijų ir kvalifikacijos sąsajos skirtingų Lietuvos kvalifikacijų lygių atžvilgiu

Teisingai įvertinti/nustatyti kompetencijos lygį padeda apibrėžtos kompetencijos ribos. Jeigu II lygmens kompetencijai jeigu I pagrindinių bendrųjų ir veiklai būdingų faktinių žinių panaudojimas vadovaujantis rašytinėmis prižiūrinčio asmens pateiktomis instrukcijomis, tai IV lygmens kompetencija išsiskirs faktinės ir teorinės veiklos srities žinių bei bendrojo ugdymo žinių integravimu, gebėjimu naudotis specializuotomis duomenų sistemomis bei kritiškai įvertinama gaunama žodine informacija.

Kuriant modulines profesinio mokymo programas programos lygmens mokymosi rezultatai (kompetencijos) yra suformuluojami remiantis profesiniais arba profesinio rengimo standartais ir juose įvardintomis bendrosiomis kompetencijomis.

2 lentelėje pateikiama programos aprašo sandara³.

2 lentelė

Modulinės profesinio mokymo programos aprašo sandara

Specifikacija	Nurodoma: - programos pavadinimas; - programos valstybinis kodas; - suteikiama kvalifikacija; - Lietuvos kvalifikacijų lygis; - Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų lygis; - trukmė metais; - apimtis kreditais; - minimalus išsilavinimas; - asmens pasirengimas mokymuisi.
Įvadas	Aprašoma programos tikslas ir paskirtis, įgyjamos profesinės veiklos bei bendrosios kompetencijos, kvalifikacijos vertinimo turinys, būsimo darbo ypatumai, programos rengėjai.
Pagrindiniai modulinės profesinio mokymo programos parametrai	Pateikiamas privalomų ir pasirenkamųjų kompetencijų sąrašas, kiekviena kompetencija išskaidoma į mokymosi rezultatus; įvardijami programos moduliai.
Kreditų priskyrimas mokymosi moduliams	Pateikiamos rekomendacijos, kaip paskirstyti mokymo ir mokymosi laiką kiekvienai kompetencijai/moduliui.
Įvadinis modulis	Aprašomi pagrindiniai tikslai, kurie atspindi modulio paskirtį aprašytą šios metodikos 1.2. poskyryje.
Privalomieji profesinio mokymo moduliai	Pateikiamas visų privalomųjų profesinio mokymo modulių sąrašas; aprašomi moduliai.
Specializacijos profesinio mokymo moduliai (gali būti)	Gali būti pateikiami visoms numatytoms specializacijoms įgyti skirtų profesinio mokymo modulių sąrašas; aprašomi moduliai..
Pasirenkamieji profesinio mokymo moduliai	Pateikiami visų su kvalifikacija susijusių pasirenkamųjų profesinio mokymo modulių sąrašai; aprašomi moduliai.

³ Iš Modulinio profesinio mokymo sistemos koncepcijos projekto. 2012 m.

Baigiamasis modulis	Aprašomi pagrindiniai tikslai, kurie atspindi modulio paskirtį aprašytą šios metodikos 1.2. poskyryje. Pateikiami mokymosi rezultatai, reikalingi suvokti integravimosi į darbo rinką ypatumus; mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai; reikalavimai baigiamojo modulio vadovo kvalifikacijai..
----------------------------	---

Modulinės formaliojo profesinio mokymo programos (nacionalinio lygmens) aprašo forma pateikiama prieduose (priedas Nr. 1).

Kuriant naują 1-5 Lietuvos kvalifikacijų lygio modulinę profesinio mokymo programą naudojama ta pati metodika. Laikomasi logikos, kuri matyti 3 lentelėje pateiktame pavyzdyje. Matyti, kad tarp visų programos parametrų yra glaudūs loginiai ryšiai. Išėties pozicija yra programos paskirties apibrėžimas ir rezultatų, remiantis profesiniais arba profesinio rengimo standartais, numatymas, t.y. detalizuojamos, konkretinamos profesiniame ar profesinio rengimo standarte nustatytos kompetencijos. Kiekvienam rezultatui/kompetencijai apibrėžiami įvertinimo kriterijai ir rengiamas turinys, t.y. modulis.

Kuriant naują formaliojo profesinio mokymo programą būtina atsižvelgti į skirtingus kvalifikacijų lygių požymius. **1-ojo lygio kvalifikacijai būdinga** tai, kad veiklą sudaro vienas ar keli paprasti veiksmai, operacijos., veikla siaurai specializuota. Būtina intensyvi darbuotojo priežiūra, vadovavimas ir pagalba, o darbinės situacijos, veiksmai ir operacijos pastovūs ir nuolat kartojasi. **2-ojo lygio kvalifikacijai būdinga** tai, kad veikla susideda iš veiksmų ir operacijų paprastoms problemoms spręsti, veikla prižiūrima. Veikla atliekama vadovaujantis instrukcijomis, situacijos, veiksmai ir operacijos pastovūs. **3-iojo lygio kvalifikacijai būdinga** tai, kad veikla susideda iš veiksmų ir operacijų siauroje veiklos srityje. Darbuotojui keliami keli specializuoti uždaviniai, kuriems spręsti pritaikomi gerai žinomi ir išbandyti sprendimai. Veikla ir aplinka gali kisti, pokyčiai paprasti ir prie jų lengva prisitaikyti. Pokyčiai yra numatomi (nuspėjami). **4-ojo lygio kvalifikacijai būdinga** tai, kad veikla susideda iš veiksmų ir operacijų keliose veiklos srityse. Darbuotojui keliami keletas ir daugiau specializuotų uždavinių, kuriems spręsti naudojamos ne visada gerai žinomi ir išbandyti sprendimai. Veikla gali apimti praktinių žinių perdavimą kitiems. Veiklos pokyčiai gali būti dažni ir susiję su būtinybe prisitaikyti. Šio lygio kvalifikacijai būdinga veiklos konteksto kaita. **5-ojo lygio kvalifikacija pasižymi** kompleksiniu derinimu skirtingose veiklos srityse. Šio lygio kvalifikaciją turintis darbuotojas vertina žemesnės kvalifikacijos darbuotojų kompetencijas, juos moko. Jis gali priimti sprendimus dėl problemos sprendimo būdų, kelių, priemonių, vadovauja kitų asmenų veiklai.

Pavyzdys

MODULINĖ PROFESINIO MOKYMO PROGRAMA VIRĖJO KVALIFIKACIJAI ĮGYTI

Programos paskirtis – modulinė virėjo profesinio mokymo programa skirta parengti kvalifikuotą virėją, gebantį dirbti įvairiose maitinimo įmonėse, bei sudaryti tinkamas mokymo ir mokymosi sąlygas, kurios užtikrintų kompetencijų, reikalingų skirtingiems virėjo veiklos procesams (maisto kokybės tikrinimas, patiekalų gaminimas, virtuvės įrangos naudojimas ir priežiūra) vykdyti, ugdymą.

Programos mokymosi rezultatai

Programoje mokiniai įgis šias kompetencijas:

1. Planuoti valgiaraščius;
2. Parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas;
3. Gaminti ir patiekti pusgaminius;
4. Gaminti ir patiekti šaltuosius patiekalus;
5. Gaminti ir patiekti padažus ir garnyrus;
6. Gaminti ir patiekti karštus patiekalus.
7. Naudoti ir prižiūrėti maisto gaminimo įrangą.

Programoje ugdomos **bendrosios kompetencijos**:

1. Komandinis darbas;
2. Iniciatyvumas;
3. Užsienio kalbos mokėjimas;
4. Estetinis suvokimas;
5. Tikslumas;
6. Iniciatyvumas.

Įvertinus Lietuvos kvalifikacijų sandaroje aprašytus kvalifikacijai būdingus požymius, kompetencijas, kompetencijų ribas, šią kvalifikaciją galima priskirti 4-ojo Lietuvos kvalifikacijų lygio kvalifikacijai.

Modulinės profesinio mokymo programos pagrindinių parametrų nustatymo logika

Kvalifikacija.	Profesinės veiklos uždavinys (veiklos procesas)	Programos mokymosi rezultatai (kompetencijos)	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai	Programos turinys (moduliai)
Virėjas	Maisto kokybės tikrinimas	Parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas.	Parinkti maisto produktai ir žaliavos patiekalams ruošti, naudojantis receptūromis. Paaiškinta ekologinių produktų svarba žmogaus mitybai. Paaiškinti maisto produktų įsigijimo būdai. Nustatyta maisto produktų ir žaliavų kokybė jusliniu būdu.	Modulis „Maisto produktų ir žaliavų kokybė“
		Planuoti valgiaraščius		
	Patiekalų gaminimas			
	Virtuvės įrangos naudojimas ir priežiūra			

Kuriant programą reikia aiškiai žinoti, kurių kompetencijų įgijimo lygį privalu vertinti, siekiant išsiaiškinti, ar asmuo įgijo kvalifikaciją. Asmens įgytų kompetencijų vertinimo turinys turi būti aiškus tiek besimokančiajam, tiek profesinio mokymo teikėjui, tiek įgytų kompetencijų vertintojams. Baigiamajam vertinimui galima parinkti arba po vieną kompetenciją iš skirtingų veiklos procesų, arba esminę kvalifikacijai būdingą veiklos procesą ir tikrinti visas jam priskiriamas kompetencijas. Programos rengėjai gali pasiūlyti ir kitas asmens įgytų kompetencijų vertinimo strategijas.

Pavyzdžiui:

Pirmoji vertinimo strategija. Asmens įgytų kompetencijų vertinimo metu demonstruojamos šios kompetencijos: parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas; gaminti ir patiekti padažus ir garnyrus; naudoti ir prižiūrėti maisto gaminimo įrangą. Visų kitų kompetencijų įgijimas vertinamas žinių ir supratimo pagrindu.

Antroji vertinimo strategija. Asmens įgytų kompetencijų vertinimo metu demonstruojamos šios kompetencijos: gaminti ir patiekti pusgaminius; gaminti ir patiekti šaltuosius patiekalus; gaminti ir patiekti padažus ir garnyrus; gaminti ir patiekti karštus patiekalus. Visų kitų kompetencijų įgijimas vertinamas žinių ir supratimo pagrindu.

1.3.2. Programos apimties nustatymas ECVET kreditais

ECVET (Europos profesinio mokymo kreditų perkėlimo sistema, angl. European Credit Transfer System for Vocational Education and Training) kreditų įvedimo į Lietuvos profesinio mokymo sistemą tikslas - palengvinti asmenų mokymosi rezultatų perkėlimą, kaupimą ir pripažinimą. ECVET projektą parengė Europos Komisija, vadovaudamasi 2002 m. lapkričio 12 d. Švietimo Tarybos Rezoliucija ir 2002 m. lapkričio 30 d. Kopenhagos deklaracija. 2002 m. suteiktą įgaliojimą pratęsė ir parėmė 2004 m. gruodžio 14 d. Maastrichto Komunikatas, dėl kurio susitarė 32 Europos šalių ministrai, atsakingi už profesinį mokymą, taip pat Europos socialiniai partneriai ir Europos Komisija. ECVET kreditų sistema, siekia sudaryti prielaidas žmonėms kvalifikacijos įgijimo procese judėti iš vienos mokymosi aplinkos į kitą. Tokiu būdu ECVET siekia tapti pasikeitimo informacija įrankiu, padėsiančiu asmenims pasinaudoti visais įgyto mokslo privalumais, ypač to mokslo, kuris įgytas tarptautinio mobilumo pagalba, nepriklausomai nuo to, ar tai buvo formaliojo, neformaliojo ar savarankiško mokymosi aplinka.

ECVET yra mokymosi pasiekimų (žinios, įgūdžiai ir kompetentingumas), susiejant juos su kreditais, perkėlimo ir kaupimo metodus.

ECVET principai⁴:

ECVET palengvina mokymosi rezultatų, įgytų žmonėms judant iš vienos mokymosi aplinkos į kitą, iš vienos kvalifikacijų sistemos į kitą, perkėlimą ir kaupimą;

⁴ Europos Bendrijų Komisijos darbo dokumentas. Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET). Briuselis, 2006/10/31.

ECVET grindžiama Europos Sąjungos šalių narių ir jų suinteresuotų grupių savavanišku dalyvavimu atitinkamose kvalifikacijų sistemose ir profesiniame mokyme;

ECVET - mechanizmas, skatinantis sąveiką tarp mokymo teikėjų paramos, skiriamos partnerinių organizacijų bendradarbiavimui, pagalba, siekiant perkelti ir kaupti individualius mokymosi kreditus.

ECVET papildo Europos kvalifikacijų sandara (EKS) ir remiasi bendrais principais ir nuostatomis, kurie pirmiausiai:

- akcentuoja mokymosi rezultatus, išreikštus žiniomis, įgūdžiais ir kompetentingumais;
- yra pritaikyti mokymosi visą gyvenimą poreikiams ir vienodai traktuoja visas mokymosi aplinkas;
- yra nukreipti į žmonių mobilumo skatinimą.

Programos apimties nustatymas ECVET kreditais grindžiamas bendrais Europos kvalifikacijų sandaros siūlomais atskaitos lygiais.

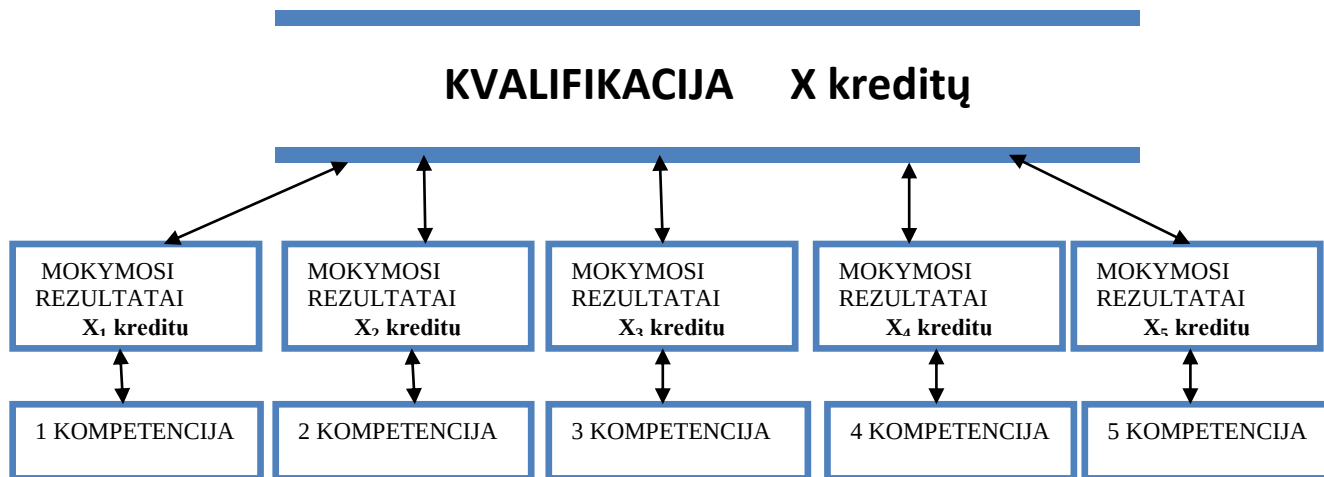
ECVET siūlo:

- *galimybę žmonėms toliau rinktis mokymosi kelius, remiantis jau įgytomis žiniomis ir gebėjimais ir pereiti iš vienos mokymosi aplinkos į kitą, ypač dalyvaujant mobilume;*
- *būdą, kaip būtų galima įvertinti užsienyje įgytas žinias ir gebėjimus ir užskaityti juos toliau mokantis, siekiant įgyti kvalifikaciją, Lietuvoje;*
- *instrumentą mokymo teikėjams, specialistams ir atsakingoms institucijoms, sudarant jiems galimybę lengviau palyginti įvairiose šalyse įgytas žinias ir/ar gebėjimus bei juos įteisinti ir pripažinti.*

Todėl modulinių profesinio mokymo programų rengėjams yra reikalinga nustatyti konkrečios programos, teikiančios formalią kvalifikaciją, apimtį kreditais. Taip pat, siekiant palengvinti sudedamųjų kvalifikacijos elementų, t.y. kvalifikacijos vienetų ir kompetencijų, suprantamumą, ECVET kreditai naudojami kiekybiniam kiekvienos kompetencijos pavaizdavimui ir jos svorio ir vertės apibūdinimui, lyginant su visa kvalifikacija.

Todėl svarbu kiekvienos modulinės profesinio mokymo programos apraše aiškiai apibrėžti mokymosi rezultatus, kurie turi būti pasiekti reikalingai kvalifikacijai įgyti.

6 paveiksle pavaizduota ECVET kreditų skyrimo logika.



6 pav. ECVET kreditų skyrimo logika

Siekiant ECVET tikslų, pirmiausiai kreditai skiriami visai kvalifikacijai, t.y. visai mokymo programai, po to tam tikras kreditų skaičius iš bendro kreditų skaičiaus skiriamas atskiroms kompetencijoms, t.y. moduliams, kadangi kreditų skaičius atspindi kiekvienos kompetencijos svorio santykį su visa kvalifikacija.

Kompetencijų, sudarančių kvalifikaciją, ypatybes (turinį, apimtį ir t.t.) apsprendžia apibrėžti mokymosi rezultatai. Siekiant ECVET tikslų, pirmiausiai kreditai skiriami visai kvalifikacijai, po to tam tikras kreditų skaičius iš bendro kreditų skaičiaus skiriamas atskiroms vienetais, t.y. kompetencijoms, kadangi kreditų skaičius atspindi kiekvienos kompetencijos svorio santykį su visa kvalifikacija.

Kaip matyti, ECVET kreditai yra papildomas informacijos apie programoje įgyjamą kvalifikaciją šaltinis. Kadangi ECVET kreditai yra susieti tiek su kvalifikacija, tiek su kompetencijomis, jiems priskiriamos dvi funkcijos:

- pateikti vaizdą apie santykinę mokymosi rezultatų vertę visos kvalifikacijos atžvilgiu. Jie iliustruoja kompetencijų santykį su kvalifikacija;

- palengvinti realų mokymosi rezultatų perkėlimą, pateikiant bendrą atskaitos tašką Europos lygmenyje tarp kvalifikacijų sistemų.

ECVET kreditai skiriami remiantis tokiais kriterijais:

- kiekvienos kompetencijos turinio svarbos, žinių, įgūdžių ir kompetentingumo požiūriu įvertinimu;
 - informacija apie vidutinę programos trukmę;
 - besimokančiojo darbo krūviu formaliojo mokymosi kontekste;
- besimokančiojo pastangomis neformalaus ir savarankiško mokymosi kontekste;
 - keleto kriterijų kombinacijomis.

Jau parengtos modulinio profesinio mokymo programos apimtis konkretinama, tikslinama sudėjus atskirų tos kvalifikacijos kompetencijų t.y. modulių kreditus.

Realiu rodikliu gali būti naudojamas toks sąlygiškumas: vidutiniškai 60 ECVET kreditų galėtų būti susieta su mokymosi rezultatais, kuriuos asmuo pasiekia per vienus mokymosi metus. Toks matavimas yra grynai indikatyvus. Jis nenustato absoliutaus ir griežto matavimo mato. Jis taip pat nereikalauja griežtai laikytis mokymosi trukmės, būtino mokymosi laikotarpio ar privalomų mokymosi pastangų.

Mokymosi kreditas – mokymosi apimties vienetas, kuriuo matuojami mokymosi rezultatai ir mokinio darbo laikas.

Vieni mokymosi metai - 1 600 valandų atitinka 60 kreditų

LT ECVET kreditas – 1600 val. : 60 = 26,6 (27) val.

Modulinių profesinių mokymo programų sandara modulių apimties kreditais atžvilgiu gali būti dvejopa. Pirma, kai programą sudaro visi vienodos apimties moduliai (pvz., visų modulių apimtis 10 kreditų), antra – kai programą sudaro skirtingos apimties moduliai. Antruoju atveju rekomenduojama laikytis nuostatos, kad modulių apimtys nustatomos naudojant mažiausios apimties modulio kartotinį. Pavyzdžiui, jei mažiausio modulio apimtis yra 2 kreditai, tai kitų modulių apimtys yra šio skaičiaus kartotiniai, t.y. 4, 6, 8 ECVET kreditų.

Modulinės profesinio mokymo programos, grindžiamos kompetencijomis ir joms įgyti suteikiamais kreditais, yra lankstesnės, patrauklesnės ir labiau atitinka besimokančiųjų, darbo rinkos poreikius bei perkėlimo į kitą mokymosi aplinką reikmes.

Vykdam modulinio profesinio mokymo programas yra svarbūs šie aspektai:

1. visų besimokančiųjų mokymosi rezultatai yra dokumentuojami, jiems suteikiamas atitinkamas ECVET kreditų skaičius, kuriuos jie gali perkelti į kitą profesinio mokymo instituciją, nepriklausomai kurioje ES šalyje ji yra;

2. Mokantis atskiruose programos moduluose jų kreditai yra kaupiami, o mokymosi rezultatai žymi įgytos kompetencijos Lietuvos kvalifikacijų lygį;

3. Neretai kompetencijos įgyjamos neformaliu būdu, dirbant ar pan. Tuomet, įvertinus neformaliu būdu įgytus jų pasiekimus ir pripažinus turimas kompetencijas, skiriami kreditai ir sudaromos galimybės dirbti arba tęsti mokymąsi atitinkamoje programoje.

Tinkamai parengtos modulinės profesinio mokymo programos bruožai

- ***Realūs, kvalifikacijos lygmenį atitinkantys, programos tikslai ir mokymosi rezultatai (kompetencijos);***
- ***Optimalus programos modulių suderinamumas: modulių apimtis gali būti skirtinga, tačiau kreditų skaičius atitinka mokymosi rezultatams įgyvendinti būtinas laiko sąnaudas;***
- ***Skatina mokinius plėtoti kompetencijas didinant pasirinkimą (pasirenkamieji moduliai).***

2. MODULIŲ RENGIMO PAGRINDINIAI PARAMETRAI

2.1. Modulių aprašų struktūra

Modulinio profesinio mokymo sistemos koncepcijoje yra siūloma tokia modulių aprašų struktūra: modulio specifikacija, kurioje yra visi būtini rekvizitai (pavadinimas, kodas, Lietuvos kvalifikacijų lygis, Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų lygis, programos apimtis kreditais, programos trukmė valandomis, reikalingas pasirengimas mokymuisi), mokymosi rezultatai, mokymosi turinys, numatomi reikalingi ištekliai (materialieji ištekliai - mokymosi medžiaga, priemonės, žmogiškieji ištekliai - mokytojų kvalifikacija), mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai, mokymosi pasiekimų vertinimo metodai ir priemonės, modulio rengėjai. Modulio aprašo struktūros neįtakoja įgyjamos kvalifikacijos lygis. Tiek pirmo, tiek penkto Lietuvos kvalifikacijų lygio programose moduliai aprašomi taip pat.

4 lentelėje pristatoma modulio aprašo struktūra.

4 lentelė

Modulio aprašas

Modulio pavadinimas		
Modulio kodas		
Lietuvos kvalifikacijų lygis		
Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų lygis		
Programos apimtis kreditais		
Programos trukmė valandomis		
Reikalingas pasirengimas mokymuisi	Nurodomos programoje įgytos kompetencijos, kurios turi būti įsisavintos norint mokytis šiame modulyje	
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos	Nurodoma prie kurių programos apraše pateiktų bendrųjų kompetencijų ugdymo prisideda šis modulis	
Modulio mokymosi rezultatai (išskaidyta kompetencija)	Rekomenduojamas turinys, reikalingas rezultatams pasiekti	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai
1. ...	Tema Užduotys	Patenkinamai

		Gerai Puikiai
2. ...	Tema Užduotys	Patenkinamai Gerai Puikiai
Ir t.t.	Tema Užduotys	Patenkinamai Gerai Puikiai
Rekomenduojamos mokymosi formos ir metodai		
Rekomenduojamas mokymosi valandų paskirstymas	Kontaktinio darbo valandų skaičius (dirbant su profesijos mokytoju) Konsultacijoms skirtų valandų skaičius Mokinio savarankiško darbo valandų skaičius Mokymosi pasiekimams patikrinti skirtas valandų skaičius	
Materialieji ištekliai	Minimalūs reikalavimai mokymuisi reikalingiems materialiesiems ištekliais	
Mokytojų kvalifikacija	Minimalūs reikalavimai mokytojo kvalifikacijai, darbo patirčiai ir pan.	
Modulio rengėjai		

2.2. Modulio mokymosi rezultatų nustatymas ir formulavimas

Kiekvienam suformuluotam modulinio profesinio mokymo programos lygmens mokymosi rezultatui/kompetencijai įgyti rengiami moduliai. Kitaip tariant, moduliai rengiami programos įgyvendinimui ir sudaro visos programos turinį.

Kalbant apie kiekvieno modulio turinį svarbus veiksmas yra programos rezultato/kompetencijos suskaidymas į smulkesnius elementus, t.y. modulio mokymosi rezultatus. Modulio mokymosi rezultatai – esminis elementas apsprendžiantis modulio mokymosi turinį/užduotis. Modulio mokymosi rezultatų nustatymas reikalingas tam, kad mokiniui būtų aišku, ką konkrečiai jis turi mokytis. Programos mokymosi rezultatai reiškia gebėjimą atlikti tam tikrą veiklą, o modulio mokymosi rezultatai – konkrečius išmoktus

šios veiklos didaktinius elementus. Modulio mokymosi rezultatai yra smulkesni ir jų įgyvendinimui paprasčiau parinkti reikiamą medžiagą, priemones, užduotis, mokymosi metodus ir pan. Modulio mokymosi rezultatai yra išeities taškas apibrėžiant mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijus, parenkant tinkamus pasiekimų vertinimo metodus ir priemones.

Modulio mokymosi rezultatų formulavimas yra ne tik svarbus, bet ir gana sudėtingas procesas, reikalaujantis atlikti mokymosi rezultatų skaidymo procedūras naudojantis mokymo(si) tikslų taksonomijomis. Pastarosios leidžia apibrėžti mokymosi rezultatus orientuotus į konkretaus lygmens žinias ir gebėjimus., kuriems pasiekti reikalingas skirtingas mokymosi turinys.

Modulio mokymosi rezultatai formuluojami pereinant keturis etapus. *Pirmame etape* randamas atsakymas į klausimą „kokie mokymosi rezultatai turi būti siekiami, kad mokinys įgytų atitinkamą kompetenciją?“, „ką jis turi žinoti, gebėti?“, „kokiomis asmenybės savybėmis pasižymėti?“, „kokias bendrąsias kompetencijas turi turėti?“ t.y. „ko reikia, kad būtų įgyta kompetencija – programos rezultatas?“. Atsakymai šį klausimą ir tampa modulio mokymosi rezultatais. Vienam moduliui patartina suformuluoti 5-9 mokymosi rezultatus. Paprastai mokymosi rezultatų skaičių apsprendžia apibrėžtos kompetencijos, kurią siekiama įgyti modulyje, sudėtingumas. *Antrame etape* visi suformuluoti mokymosi rezultatai palyginami remiantis konkrečia taksonomine teorija ir įvertinama, ar jie atitinka realius taksonominius lygmenis. Tai svarbu todėl, kad jeigu kompetencijos formuluotė atitinka pvz. analizės lygmenį (Bloomo taksonomija), tai iš jos išvesti modulio mokymosi rezultatai turi/gali apimti visus žemesnius lygmenis: žinojimo, supratimo, pritaikymo, o modulio pabaigoje turi būti užtikrintas analizės lygmens mokymosi pasiekimas. Tai yra svarbu todėl, kad nuo mokymosi rezultato taksonominio lygmens priklauso visas mokymo(si) procesas – mokymo ir mokymosi metodai, užduotys, mokymosi pasiekimų vertinimo metodai ir priemonės ir kt. *Trečias etapas* – teisinga mokymosi rezultato formuluotė. Pastarąją sudaro trys dalys: **1 - aktyvusis veiksmažodis**, kuris paprastai rašomas bendraties forma naudojant neinterpretuojamuosius veiksmažodžius. Pvz. žinojimo lygmenyje naudojami veiksmažodžiai *išvardinti, papasakoti ir pan.*, supratimo lygmenyje – *paaiškinti, sugrupuoti, atpažinti* ir t.t. **2 – papildinys**, kuris pasako, ką reikia atlikti, **3 – kontekstas arba sąlyga**, kuri parodo, kokiame kontekste, prie kokių sąlygų turi būti atlikta konkreti užduotis. (Išsamiau apie mokymosi rezultatų formulavimą žiūrėkite 2.2.1. poskyryje). *Ketvirtame etape* visi mokymosi rezultatai yra suklasifikuojami, t.y. suskirstomi į tris grupes: žinių, gebėjimų/įgūdžių ir bendrųjų kompetencijų. 5 lentelėje matyti programos ir modulio rezultatų matrica.

Programos ir modulio mokymosi rezultatai

<i>Programos mokymosi rezultatas</i>	<i>Modulio mokymosi rezultatai</i>		
1 kompetencija	Žinios	Mokėjimai, įgūdžiai	Bendrosios kompetencijos
2 kompetencija	Žinios	Mokėjimai, įgūdžiai	Bendrosios kompetencijos
3 ir t.t.	Žinios	Mokėjimai, įgūdžiai	Bendrosios kompetencijos

Pavyzdys

<i>Programos mokymosi rezultatas</i>	<i>Modulio mokymosi rezultatai</i>		
	<i>Žinios ir supratimas</i>	<i>Mokėjimai, įgūdžiai</i>	<i>Bendrosios kompetencijos</i>
Parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas	1. Išvardinti maisto produktų ir žaliavų rūšis; 2. Apibūdinti maisto produktų ir žaliavų savybes pagal jų rūšis; 3. Charakterizuoti maisto produktų išsigijimo būdus rinkos sąlygomis;	1. Įvertinti maisto produktų ir žaliavų kokybę pagal pateiktus kriterijus; 2. Parinkti maisto produktus ir žaliavas pagal paskirtį naudojantis receptūromis; 3. Paruošti maisto produktus ir žaliavas konkretaus patiekalo gamybai.	1. Kitiškai vertinti produktų ir žaliavų pasiūlą. 2. Tiksliai pamatuoti (sverti) ingredientus.

2.2.1. Mokymosi rezultatų formulavimo metodologija

Formuluojant mokymosi rezultatus pirmiausia susiduriama su pagrindinio veiksmožodžio problema. Ką jis turi reikšti? Ar taksonominį tikslų lygmenį, ar patikrinamą teiginį? Taip pat sudėtingas mokymosi rezultatų išskaidymas pagal sritis (kognityvinę, psichomotorinę, emocinę,) bei pagal jų lygmenis (pavyzdžiui, kognityvinės srities – į žinojimo, supratimo, pritaikymo, analizės, sintezės, vertinimo). Praktiniu lygmeniu šis žingsnis reiškia labai sudėtingą darbą su mokymosi rezultatais. Čia reikia prisiminti mokymosi rezultatų formulavimo taisykles ir reikalavimus. Visi mokymosi rezultatai turi atstovauti konkrečiai sričiai (kognityvinei, psichomotorinei, emocinei) ir konkrečiam lygmeniui (pavyzdžiui, kognityvinės srities: žinojimo, supratimo, pritaikymo, analizės, sintezės, vertinimo; psichomotorinės

srities: imitavimo, manipuliavimo, tikslumo, artikuliacijos, natūralumo ir kt.). Programos ir modulių kūrėjai turi tai ne tik labai gerai suprasti, bet ir praktiškai mokėti atlikti, suskaičiuoti, kokia dalis modulio mokymosi rezultatų tenka konkrečiam taksonominiam lygmeniui. Tai praktinis uždavinys, leidžiantis nustatyti strateginį dalyką – ar suformuluoti mokymosi rezultatai dera su profesinio mokymo programos kvalifikaciniu lygmeniu.

Programos tikslų ir mokymosi rezultatų paskirtis – svarbus probleminis klausimas. I. Savickienė (2010) pateikia mokymosi rezultatų apibrėžimą teigdamą, kad tai „reikalavimai, apibrėžiantys gebėjimus, kuriuos turi įgyti arba išplėtoti besimokantieji pagal kognityvinę, psichomotorinę ir emocinę mokymosi sritį“.

Vadinasi, galima teigti, kad
mokymosi rezultatas – parašytas teiginys, nusakantis, ką besimokantysis geba atlikti sėkmingai užbaigęs mokymosi etapą.

Kalbant apie mokymosi rezultatus reikėtų akcentuoti šiuos pagrindinius aspektus:

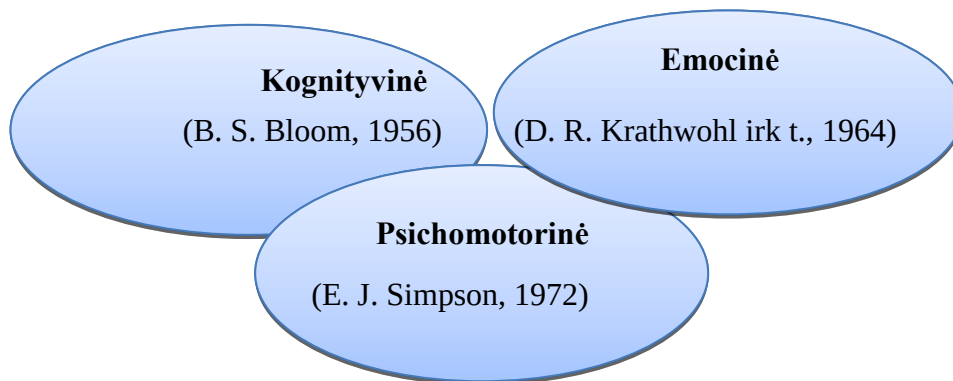
- mokymosi rezultatais aiškiai ir visiems vienodai suprantamai apibrėžiamos žinios ir gebėjimai, kuriuos turi būti įgijęs besimokantysis;
- besimokančiajam mokymosi rezultatų teiginiai nurodo, kokie jo pasiekimai bus vertinami baigus vieną ar kitą mokymosi etapą, ar visą modulį, todėl besimokančiajam aišku, į ką sutelkti dėmesį mokantis ir atliekant užduotis;
- remiantis programos mokymosi rezultatais, nustatoma programos modulių apimtis kreditais, nes programos mokymosi rezultatai nurodo, ką besimokantysis turi pasiekti. Tai sudaro prielaidas įvertinti mokymosi rezultatams pasiekti reikalingas laiko sąnaudas;
- modulio mokymosi rezultatų teiginiai yra puiki komunikacijos su išore priemonė, nes nurodo visiems besidomintiesiems (besimokantiejiems, profesijos mokytojams, instruktoriams, praktikos vadovams, darbdaviams ir kitiems), taip pat ir vertintojams, kokias žinias ir gebėjimus tam tikrame modulyje įgyja besimokantysis.

Kaip matyti pateiktame mokymosi rezultatų apibrėžime, besimokančiojo profesinis tobulėjimas vyksta profesinio mokymosi proceso metu, kurio kryptis nurodo rezultatų formuluotėse apibrėžti komponentai bei jų išplėtojimo mokymosi metu lygis.

Slenkstiniai mokymosi rezultatai apibūdina minimalų – slenkstinį – mokymosi pasiekimų lygmenį ir iš principo jie rašomi kategorija „pasiekė ar nepasiekė“. Jei besimokantysis vienus mokymosi rezultatus pasiekė, o kitų – ne, jam kvalifikacija galėtų būti nepripažinta. Tačiau profesinio mokymo įstaigos nesinaudoja šiuo principu ir taiko kompensavimo mechanizmą, t. y. kai vienu mokymosi rezultatų pasiekimai viršija slenkstinius reikalavimus (aukšti pasiekimai), o kitų mokymosi rezultatų besimokantysis nepasiekia, „aukštai“ pasiektieji kompensuoja nepasiektuosius. Čia kyla pažymių rašymo problema. Mokymosi rezultato pasiekimo ar nepasiekimo, taip pat pasiekimo ribos viršijimo įvertinimo kriterijai turi atitikti tam tikrus pažymio parašymo kriterijus, dėl šios priežasties mokymosi rezultatai turi būti glaudžiai susieti su mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijais.

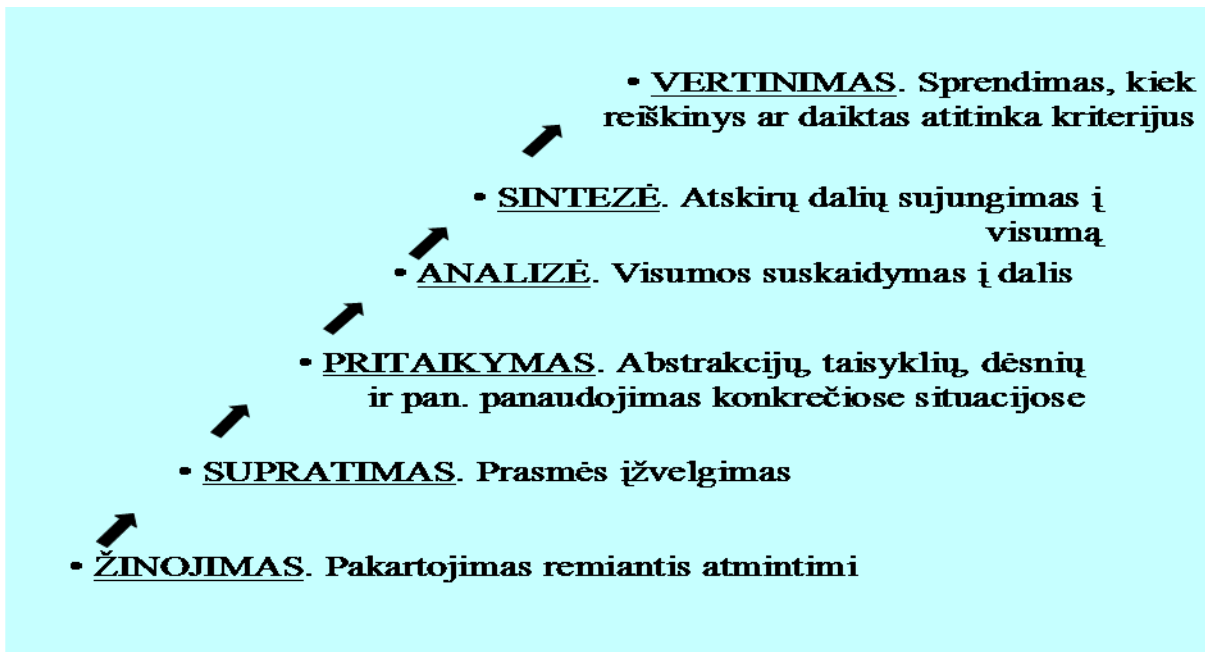
Taigi mokymosi rezultatai turi būti suformuluoti taip, kad mokymosi pasiekimus besimokantieji galėtų pademonstruoti, o profesijos mokytojai, instruktoriai, praktikos vadovai – stebėti, analizuoti ir įvertinti. Kuo aiškiau suformuluoti mokymosi rezultatai, tuo besimokančiajam paprasčiau suprasti, kaip jų siekti, o modulių rengėjams apibrėžti įvertinimo kriterijus. Remiantis R. J. Marzanu (2005) akcentuotina, kad tinkamai suformuluoti mokymosi rezultatai turi būti orientuoti į besimokantįjį – turi nurodyti supratimo ir veiklos gebėjimų lygmenį, kurį besimokantysis turi pasiekti kaip įsitraukimo į profesinio mokymosi veiklas ir užduočių atlikimo rezultata.

Mokymosi rezultatai apima tris sritis: kognityvinę, psichomotorinę ir emocinę. Sritys ir mokslininkai, kurių tyrimų rezultatais grindžiamas profesinio mokymosi rezultatų formulavimas, pateikiami 7 paveiksle.

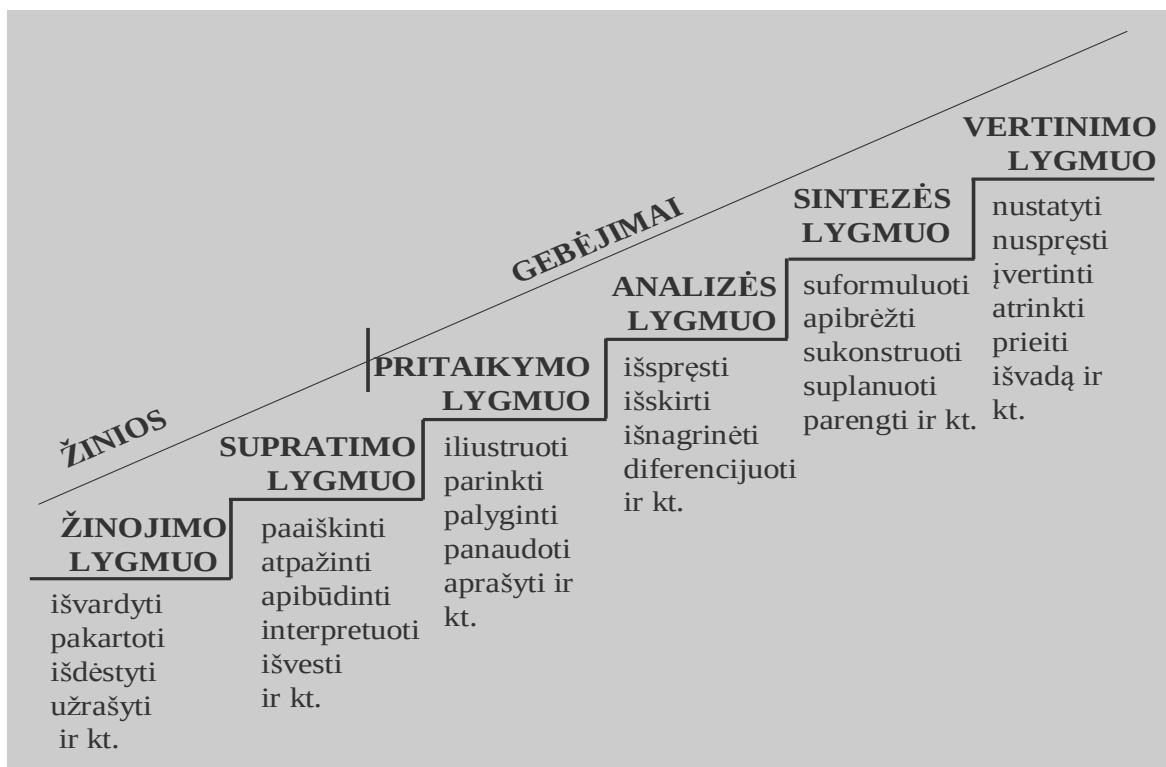


7 pav. Mokymosi rezultatų formulavimo sritys ir taksonomijų autoriai

Kognityvinės srities mokymosi rezultatai dažniausiai formuluojami pagal B. S. Bloomo (1956) taksonomijos kognityvinius lygmenis, kurie matyti 8 paveiksle, juos atitinka rekomenduojami neinterpretuojami aktyvieji veiksmazodžiai, kurie pristatomi 9 paveiksle.



8 pav. B.S. Bloomo (1956) kognityvinės srities taksonomijos lygmenys



9 pav. B. S. Bloomo (1964) kognityvinės srities taksonomijos lygmenys ir profesinio mokymosi rezultatams formuluoti rekomenduojami neinterpretuojami aktyvieji veiksmazodžiai

Psichomotorinė sritis susijusi su motoriniais įgūdžiais, kurie paprastai pasireiškia praktiškai atliekant įvairius veiksmus, bei su socialiniais įgūdžiais, tokiais kaip komunikacija ir informacija. Galima psichomotorinės srities profesinio mokymosi rezultatus formuluoti pagal E. Simpsono (1972) taksonomijos lygmenis. 6 lentelėje pateikiamos psichomotorinės srities tikslų, siekiamos veiklos ir mokymosi rezultatams formuluoti rekomenduojamų veiksmazodžių sąsajos.

6 lentelė

Psichomotorinės srities tikslų, siekiamos veiklos ir mokymosi rezultatams formuluoti rekomenduojamų veiksmazodžių sąsajos (iš Kennedy, 2010)

Tikslai	Siekiamos veiklos aprašymas	Praktinio mokymosi rezultatams formuluoti rekomenduojami veiksmazodžiai
Suvokimas	Pagrindinių pojūčių nustatymas (atranka) veiklai išmokti	Atpažinti, išskirti, nustatyti, liesti, girdėti, jausti ir pan.
Pasirengimas	Intelektualinis, fizinis ir emocinis pasirengimas veiklai ar užduočiai	Pasirengti, įgyti „formą“
Imitavimas	Mėginimas atlikti pagal instrukciją bandymų ir klaidų būdu	Mėginti, kopijuoti, sekti, bandyti
Mechaniškas pakartojimas	Tikslus veiklos ir (ar) užduoties atlikimas	Daryti, rodyti, formuoti, užbaigti
Sudėtingas pakartojimas	Kompleksiškas užduočių atlikimas	Koordinuoti, išbaigti, demonstruoti
Pritaikymas	Gebėjimas veikti kitomis sąlygomis, įvairiose situacijose	Pri(si)taikyti, pri(si)derinti, integruoti, spręsti problemas
Originalumas (kūrybiškas pritaikymas)	Naujų, integruotų veiklų kūrimas ir atlikimas	Kurti, formuluoti, keisti, perkurti, performuluoti, kūrybiškai išspręsti problemas

Psichomotorinei sričiai yra priskiriami **refleksais pagrįsti judesiai, reakcijos, pagrindiniai judesiai, fizinės galios, psichomotorinės veiklos įgūdžiai, neverbalinio bendravimo būdai, sudėtingi judesiai**, kuriems reikia jėgos, greičio, judrumo, lankstumo, skirtingų judesių koordinacijos.

Dave (1968) psichomotorinių tikslų taksonomijoje išskiria 5 lygius:

Imitavimo. Stebint kitų veiklą mėginama ją imituoti, kopijuoti, mėgdžioti;

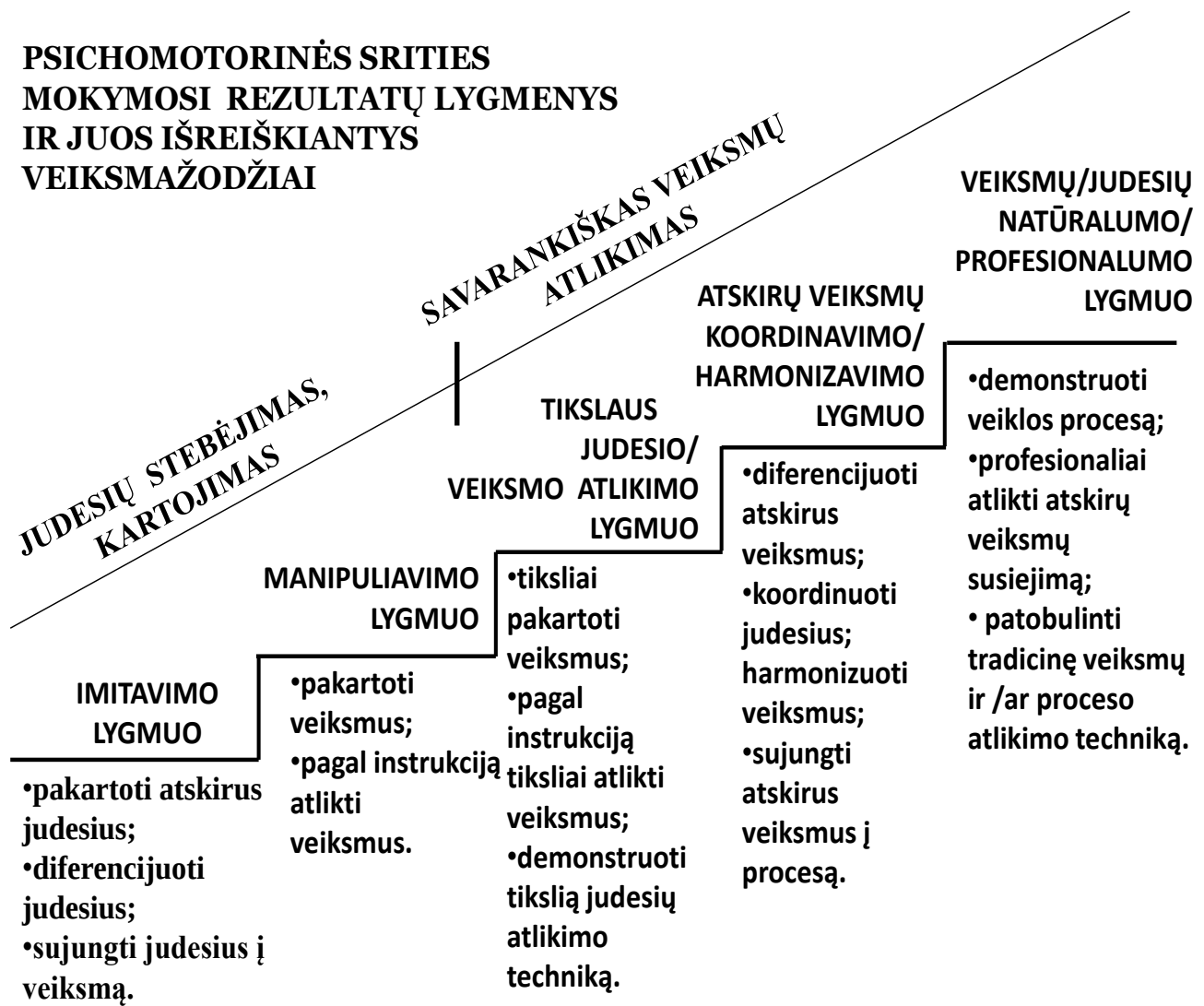
Manipuliavimo. Tam tikrų veiksmų mokomasi siekiant tiksliai vykdyti žodines ar rašytines instrukcijas. Veiksmai daug kartų kartojami;

Tikslumo lygmenyje atsiranda daugiau precizikos, atliekant sudėtingus judesius daroma mažiau klaidų;

Artikuliacijos lygmenyje vyksta atskirų veiksmų koordinavimas, harmonizavimas;

Natūralumo lygmenyje veiksmai tampa natūralūs ir lengvai, profesionaliai atliekami.

**PSICHOMOTORINĖS SRITIES
MOKYMOSI REZULTATŲ LYGMENYS
IR JUOS IŠREIŠKIANČYS
VEIKSMAŽODŽIAI**



10 pav. Psichomotorinės srities taksonomijos lygmenys ir profesinio mokymosi rezultatams formuluoti rekomenduojami neinterpretuojami aktyvieji veiksmažodžiai (parengė L. Sajienė)

<i>Aktyvusis veiksmazodis arba frazė</i>	<i>Papildinys</i>	<i>Kontekstas arba sąlyga</i>
<i>Paruošti</i>	<i>sienų paviršių</i>	<i>mechaniniam dažymui</i>
<i>Surinkti</i>	<i>atskirus N sistemos komponentus į funkcinę grupę</i>	<i>naudojantis raštiška instrukcija</i>

11 pav. Psichomotorinių mokymosi rezultatų formulavimo pavyzdžiai (parengė L. Sajienė)

Tinkamai parinkti mokymosi rezultato aktyvųjų veiksmazodį yra ypač svarbu, nes kiti rezultato formuluočių komponentai reikalingi veiksmazodžiu išreiškiamam veiksmui apibūdinti. Be to, profesinio mokymosi rezultato veiksmazodžiu nurodoma, kas bus vertinama. Svarbu suprasti, kad vertinti reikia besimokančiojo profesinio mokymosi reprezentaciją, o ne patį profesinį mokymąsi. Taigi mokymosi rezultato formuluočiame reikia nurodyti, ne kad, pavyzdžiui, besimokantysis „gebės suvokti“, bet gebės „paaiškinti“, „apibūdinti“ ir pan. Supratimo lygmens aktyvieji neinterpretuojami veiksmazodžiai (žr. 9 pav.) parodo, *kaip* besimokantysis turi gebėti pademonstruoti supratimą. Formuluoiant mokymosi rezultatus nereikėtų jų teiginių supainioti su *profesinio mokymosi tikslų* teiginiais. Mokymosi tikslų ir profesinio mokymosi rezultatų paskirtis skirtinga.

7 lentelėje pristatomi mokymosi rezultatų ir tikslų aktyviųjų veiksmazodžių prasminiai skirtumai.

7 lentelė

Aktyvieji mokymosi rezultatų ir tikslų veiksmazodžiai

<i>Mokymosi tikslai</i>	<i>Mokymosi rezultatai</i>
<i>Žinoti</i>	<i>Išvardyti, apibrėžti, aprašyti...</i>
<i>Suprasti</i>	<i>Apibūdinti, paaiškinti, interpretuoti...</i>
<i>Pritaikyti</i>	<i>Parinkti, palyginti, panaudoti...</i>
<i>Analizuoti</i>	<i>Išnagrinėti, išskirti, diferencijuoti...</i>
<i>Sintetinti</i>	<i>Sukonstruoti, parengti planą, parengti projektą...</i>
<i>Įvertinti</i>	<i>Nustatyti, padaryti išvadas, išskirti...</i>

Mokymosi tikslų formuluotėse vartojami veiksmažodžiai yra ne tokie tikslūs, turintys daug interpretacijos galimybių, nes tikslais veiklos nėra specifikuojamos, o taip pat remiantis tikslais negalima apibrėžti aiškių besimokančiųjų mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijų.

Mokymosi rezultatų formuluotėje turi būti apibrėžta, kaip (ir kokias) atliekant užduotis ir (ar) veiklą profesinio mokymosi metu pasiekti reikalaujamą gebėjimo lygmenį, todėl rezultatas turi nusakyti mokymosi veiklas, į kurias besimokantieji turi įsitraukti siekdami mokymosi rezultato.

Būtina atkreipti dėmesį, kad mokymosi rezultato formuluotės sakinyse susidėtų iš trijų dalių taip, kaip parodoma 8 lentelėje:

- *aktyviojo veiksmažodžio arba frazės,*
- *papildinio,*
- *konteksto arba sąlygos.*

8 lentelė

Mokymosi rezultato formuluotės sakinio struktūra
(pagal Virėjo rengimo standartą, 2007m.)

<i>Aktyvusis veiksmažodis</i>	<i>Papildinys</i>	<i>Kontekstas arba sąlyga</i>
Įvertinti...	... maisto produktų ir žaliavų kokybę...	... pagal maistinės vertės standartus.
Parinkti...	... maisto produktus ir žaliavas patiekalams ruošti...	... pagal maisto produktų ir žaliavų laikymo sąlygų reikalavimus.
Apskaičiuoti...	... maisto produktų reikmes...	... pagal maisto produktų naudojimo normas.

Modulinių profesinio mokymo programų rengėjams tenka ne tik tinkamai suformuluoti modulių mokymosi rezultatus, bet ir apsispręsti dėl jų skaičiaus. Jei suformuluojama per daug modulių mokymosi rezultatų, sudėtinga suvaldyti mokymosi pasiekimų įvertinimą bei užtikrinti, kad besimokantieji turės galimybes pasiekti visus numatytus mokymosi rezultatus.

2.3. Modulio apimties nustatymas valandomis ir ECVET kreditais

ECVET kreditų priskyrimas – tai mokymosi trukmės apskaičiavimas (pagrindimas), būtinas tipiniam mokiniui numatytiems mokymosi rezultatams pasiekti.

ECVET kreditų suteikimas – tai patvirtinimas, kad mokinys pasiekė programoje ar modulyje apibrėžtus rezultatus, t.y. įgijo reikiamas žinias, įgūdžius, bendruosius gebėjimus ir moka juos taikyti profesinėje veikloje.

ECVET kreditų skyrimui ir kaupimui keliama tam tikri reikalavimai, kurie įtakoja modulio apimties kreditais nustatymą:

1. Modulio mokymosi rezultatų pasiekimas gali būti nustatomas egzamino metu, kuris paprastai orientuotas į gebėjimų praktinėje veikloje demonstravimą. Egzamino rezultatų įvertinimas suprantamas kaip žinių, mokėjimų, įgūdžių įvertinimas, siekiant nustatyti ar numatyta kompetencija įgyta.

2. Kiekvienas išlaikytas egzaminas suteikia tam tikrą kreditų skaičių, kuris priklauso nuo to, kokią vietą modulis užima mokymo programos struktūroje, t.y. nuo vadinamojo modulio svorio. Daugiausia kreditų paprastai turi pagrindines darbo užduotis apimantys moduliai. Didesnį svorį turi privalomieji moduliai, mažesnį – pasirenkamieji.

3. Išlaikęs egzaminą/egzaminus ir tuo pačiu įrodęs savo kompetencijas, mokinys gauna atitinkamą diplomą arba pažymėjimą. Tuo pačiu jam yra suteikiami programoje (ar modulyje) numatyti kreditai, kurie suteikia informaciją apie įgytą kvalifikaciją ar jos dalį. Jie gali būti panaudoti ateityje, kai prireiks toliau tobulinti įgytą kvalifikaciją, dalyvauti tęstiniame mokyme ar net keisti profesiją (pavyzdžiui, gali būti panaudojami įsisavinant pasirenkamuosius modulius sukaupti kreditai).

Pavyzdys.

Virėjų rengimo programos modulis „Maisto produktų ir žaliavų kokybė“.

Virėjų rengimo programos rezultatas - parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas. Šis rezultatas yra išskaidomas į smulkesnius mokymosi rezultatus, kurie tampa modulio mokymosi rezultatais.

Modulio mokymosi rezultatai:

- Išvardinti maisto produktų ir žaliavų rūšis;
- Apibūdinti maisto produktų ir žaliavų savybes pagal jų rūšis;
- Charakterizuoti maisto produktų įsigijimo būdus rinkos sąlygomis;
- Įvertinti maisto produktų ir žaliavų kokybę pagal pateiktus kriterijus;
- Parinkti maisto produktus ir žaliavas pagal paskirtį naudojančias receptūromis;
- Paruošti maisto produktus ir žaliavas konkretaus patiekalo gamybai;
- Kritiškai vertinti produktų ir žaliavų pasiūlą;
- Tiksliai pamatuoti (sverti) ingredientus.

ECVET kreditų priskyrimas

1. Išvardinti maisto produktų ir žaliavų rūšis – 16 val.;
2. Apibūdinti maisto produktų ir žaliavų savybes pagal jų rūšis – 20 val.;
3. Charakterizuoti maisto produktų įsigijimo būdus rinkos sąlygomis – 20 val.;
4. Įvertinti maisto produktų ir žaliavų kokybę pagal pateiktus kriterijus – 46 val.;
5. Parinkti maisto produktus ir žaliavas pagal paskirtį naudojančias receptūromis – 36 val.;
6. Paruošti maisto produktus ir žaliavas konkretaus patiekalo gamybai- 56 val.;
7. Kitiškai vertinti produktų ir žaliavų pasiūlą – 36 val.;
8. Tiksliai pamatuoti (sverti) ingredientus - 40 val..

Vadinasi, mokymosi rezultatams realizuoti ir kompetencijai įgyti reikia

270 val. : 26,6 (27) = 10 kreditų.

Kaip matyti 9 lentelėje kreditų priskyrimui svarbu numatyti modulio lygmenyje mokymo ir mokymosi formas bei metodus.

9 lentelė

<i>Kreditų priskyrimo mokymosi moduliui matrica</i>					
Mokymo organizavimas	Teorinis mokymasis	Praktinis mokymasis	Konsultacijos	Savarankiškas darbas	Mokymosi pasiekimų vertinimas
<i>Mokymosi rezultatai</i>					
1 mokymosi rezultatas	X val.	A val.	E val.	H val.	K val.
2 mokymosi rezultatas	Y val.	B val.	F val.	I val.	
3 mokymosi rezultatas	Z val.	C val.	G val.	J val.	
Ir t.t.					
Iš viso	XYZ val.	ABC val.	EFG val.	HIJ val.	K val.
Bendra apimtis	XYZABCEFGHIJK val. ? kreditų				

2.4. Mokymosi pasiekimų vertinimas ir įvertinimas modulio lygmenyje

Vertinimas (angl. *assessment*;

Įvertinimas (angl. *evaluation*).

Slenkstiniai kriterijai (angl. *threshold*).

Įverčio kriterijai (angl. *grade*).

Likusieji kriterijai (angl. *the rest*)

Vertinimas ir įvertinimas moduliniam mokyme, pagrįstame kompetencijų ugdymu – tai procesas, apimantis įrodymų apie mokinio mokymosi pasiekimus surinkimą ir sprendimo dėl šių įrodymų priėmimą, vadovaujantis iš anksto nustatytais kriterijais.

Moduliniam mokyme vertinimas apima ne atskirų žinių ar gebėjimų vertinimą, bet visapusiškai išugdytas kompetencijas. Į pagrindinį klausimą, susijusį su kompetencijos įgijimu, vertinimo procese galima atsakyti taip: mokinys gali atlikti konkrečią veiklą/mokinys negali atlikti konkrečios veiklos/nepakanka duomenų sprendimui dėl įvertinimo priimti.. Kompetencijų vertinimas remiasi šiais principais:

- vertinimas pagrįstas aiškiais kriterijais;
- vertinimo metu vertinami konkretūs mokinių pasiekimai/kompetencijos įgijimo įrodymai.

Vertinimas apima mokymosi pasiekimų demonstravimą ir stebėjimą, o įvertinimas - patvirtinimą to, kad mokiniai įgijo gebėjimą, suformuluotą kiekvieno modulio užduotyje, ir sugeba atlikti visus reikalaujamus veiksmus. Įrodymai gali būti pateikiami įvairiomis formomis:

- mokinio pagaminti produktai;
- charakteristikomis pagrįstas mokinio veiklos stebėjimas;
- žmonių, kurie stebėjo mokinį, pateikti įrodymai (vaizdo, garso įrašai ir pan.);
- užduoties atlikimo rezultatai (projektai, atvejo studijos);
- atsakymai į raštu arba žodžiu pateiktus klausimus;
- vaidmens atlikimas simuliacinio mokymosi metu;
- pasiekimų aplankas;
- kt.

Minėti įrodymai turi būti:

- patikimi – jie turi būti susiję su vertinimo objektu, tai yra mokymosi rezultatu, ką vertiname (žinias, supratimą, gebėjimą, bendrąsias kompetencijas);

- pakankami – įrodymų apimtis turi būti pakankama nustatytos veiklos demonstravimui per nustatytą užduoties atlikimo laiką.

Planuojant ir organizuojant vertinimą, svarbu laikytis pagrindinio principo – vertinimo metodai ir priemonės/instrumentai turi atitikti vertinamą kompetenciją (mokymosi rezultatus). Todėl būtina:

- pasirinkti atitinkamą vertinimo metodą;
- pasirinkti tinkamą įrodymų rinkimo priemonę/instrumentą;
- tiksliai interpretuoti rezultatus.

2.4.1. Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijų nustatymas ir formulavimas

Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai – tai požymiai, pagal kuriuos priimamas sprendimas apie mokymosi pasiekimų (žinių, supratimo, mokėjimų, įgūdžių, bendrųjų kompetencijų) atitikimą nustatytiems mokymosi rezultatams. Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijų paskirtis:

- suteikti modulio turiniui skaidrumo;
- sukonkretinti modulio turinį;
- palengvinti mokytojams sprendimų apie mokymosi pasiekimus priėmimą ir grįžtamojo ryšio pateikimą mokiniams;
- mokiniams suteikti aiškumo apie mokymosi rezultatus (ko jie turi siekti mokymosi procese).

Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai gali būti skirtingų tipų. Moon (2002) rekomenduoja naudoti dviejų tipų kriterijus. Tai – slenkstiniai ir įverčio kriterijai. Formuluoju slenkstinius kriterijus yra apibrėžiami mokymosi pasiekimai, kuriuos pademonstravus/nepademonstravus gaunamas teigiamas/neigiamas įvertinimas. Įverčio kriterijų tipas reikalauja apibrėžti aiškius mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijus kiekvieno lygmens (nuo 0 iki 10 dešimties balų vertinimo sistemoje) pažymiui gauti.

10 lentelėje pateikiamas mokymosi pasiekimų slenkstinių įvertinimo kriterijų pavyzdys.

10 lentelė

Mokymosi pasiekimų slenkstinių įvertinimo kriterijų formuluotės (adaptuota pagal Moon, 2002)

<i>Modulis „Maisto produktų ir žaliavų kokybė“</i>	
<i>Mokymosi rezultatas</i>	<i>Įvertinimo kriterijai</i>

Apibūdinti maisto produktų ir žaliavų savybes pagal jų rūšis.	Išvardintos maisto produktų rūšys pagal jų gamtinę kilmę bei žaliavas, iš kurių jie pagaminti.
	Charakterizuotos fizinės maisto produktų savybės.
	Paašškintas ryšys tarp maisto produktų maistingumo ir jų cheminės sudėties.

11 lentelėje pateikiamas mokymosi pasiekimų įverčio tipo keturių balų skalėje įvertinimo kriterijų pavyzdys.

11 lentelė

Mokymosi pasiekimų įverčio tipo įvertinimo kriterijų formuluotės (adaptuota pagal Moon, 2002)

<i>Modulis „Maisto produktų ir žaliavų kokybė“</i>	
<i>Mokymosi rezultatas</i>	<i>Įvertinimo kriterijai</i>
Apibūdinti maisto produktų ir žaliavų savybes pagal jų rūšis.	<i>Neišlaikyta</i> – neįvardintos maisto produktų rūšys pagal jų kilmę bei žaliavas, iš kurių jie pagaminti.
	<i>Pakankamai</i> - sugrupuoti maisto produktai, įvardintos fizinės savybės ir cheminė sudėtis.
	<i>Gera</i> – sugrupuoti maisto produktai, apibūdintos jų fizinės savybės ir cheminės sudėties įtaka produktų maistingumui.
	<i>Puikiai</i> - sugrupuoti maisto produktai apibūdintos jų fizinės savybės ir cheminės sudėties įtaka produktų maistingumui; apibūdinimai susieti su konkrečiu gaminiu,

Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijų formulavimo pagrindas - mokymosi rezultatas. Jei jis apima žinojimo lygmenį, tiek silpnus tiek puikius pasiekimus apibūdinantys kriterijai turi sietis su žinojimo lygmeniu.

Taikant kriterijais grįstą įvertinimo modelį, visi mokiniai turi galimybę gauti gerą įvertinimą, jei jų mokymosi pasiekimai atitinka visus vertinamus kriterijus. Kriterijais pagrįstas įvertinimas yra tiesiogiai susijęs su mokymosi rezultatais, kurie turi būti pamatuoti. Įvertinimo kriterijai turi būti suprantami

mokiniams, leidžiantys jiems susidaryti aiškų savo darbo vaizdą ir parodantys, ką reiškia tą darbą sėkmingai užbaigti. Formaliai vertinama balais, pagrįstais konkrečiai nustatytais kriterijais, su kuriais mokiniai supažindinami mokymo(si) proceso pradžioje. Kriterijų nustatymas leidžia sumažinti vertinimo subjektyvumą ir padidinti vertinimo patikimumą bei pagrįstumą. Kriterijais grįstame įvertinimo modelyje svarbiausias vaidmuo tenka kriterijų apibrėžimui – todėl modulio apraše būtina suformuluoti įvertinimo kriterijus, susijusius su mokymosi rezultatais.

2.4.2. Mokymosi pasiekimų vertinimo metodai ir priemonės/instrumentai

1. Vertinimo tikslai turi būti aiškiai apibrėžti.

Siekiant paruošti vertinimo gaires ar tobulinti vertinimą, būtina aiškiai žinoti vertinimo tikslą. Nuo pasirinkto tikslo priklauso vertinimo tipai, metodai, užduotys, kriterijai, vertinimas ir grįžtamasis ryšys.

Vertinimo tikslai gali būti:

- žinių ir gebėjimų kokybės vertinimas;
- pokyčio matavimas per tam tikrą laiką;
- mokinių pasiekimų ir pažangos diagnozė;
- mokymosi pasiekimų fiksavimas
- mokinių motyvacijos skatinimas⁵

2. Vertinimas turi būti integruota ir nuolat planuojama mokymo ir mokymosi proceso dalis. Vertinimas turi būti siejamas su mokymosi rezultatais, vertinimo strategijos aptariamoms su kolegomis mokytojais, formuluojami vertinimo kriterijai, sudaromos vertinimo pažymiais schemas.

3. Vertinimo kriterijai turi būti apibrėžti ir pagrįsti. Vertinimo kriterijai turi būti susiję su mokymosi rezultatais, atitikti mokinių mokymosi lygį (nėra per aukšti ar per žemi). Mokiniai gali išsakyti savo nuomonę dėl kriterijų formulavimo ir taikyti juos vertindami savo pažangą.

4. Vertinimas privalo būti aiškus, suprantamas. Visi mokymo proceso dalyviai turi žinoti ir suprasti vertinimo tikslus, kriterijus ir procedūrą.

5. Vertinimo procesas privalo būti bešališkas.

6. Vertinimo užduotys privalo būti patikimos ir pagrįstos.

7. Vertinimo užduotys privalo būti įvykdomos.

8. Vertinimo krūvis mokiniui ir mokytojui turi būti įveikiamas.

⁵ www.es.svietimas.lt

9. Vertinimas turi būti atliekamas taikant įvairius vertinimo metodus.

10. Vertinimas turi atlikti mokymo kokybės užtikrinimo funkciją.

Vertinimo planavimas. Pagrindiniai vertinimo etapai:

1. Vertinimo tikslų formulavimas ir numatomų mokymosi rezultatų apibūdinimas, apibrėžiant juos kaip modulio programoje ugdomą kompetenciją, ir jos komponentus: žinias, supratimą, aukštesnio lygmens kognityvinius gebėjimus.

2. Modulio turinio peržiūra (ar pasirinktas turinys leidžia įgyvendinti suformuluotus mokymo tikslus ir pasiekti numatytus mokymosi rezultatus).

3. Vertinimo objektų apibūdinimas (ką norėsime vertinti: žinias, supratimą, išugdytas bendrąsias ir specialiąsias kompetencijas).

4. Vertinimo instrumentų, vertinimo užduočių pasirengimas pasiektiems mokymosi rezultatams įvertinti, apsisprendžiant dėl vertinimo modelio ir vertinimo metodų.

5. Vertinimo informacijos analizė siekiant aiškintis mokytojo ir mokinių veiklos spragas, mokymo ir mokymosi veiklos atitikimą kokybės kriterijams, siekiant toliau tobulinti modulio mokymo ir vertinimo metodiką bei mokinių mokymosi rezultatus.

Vertinimo planavimui galima pasinaudoti žemiau pateikta 12 lentele.

12 lentelė

Mokymosi pasiekimų vertinimo plano forma

Eil. Nr.	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai	Kas vertinama (pažintiniai gebėjimai, praktiniai gebėjimai)	Vertinimo metodai

Pavyzdys

Kompetencija: Parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas

Eil. Nr.	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai	Kas vertinama (pažintiniai gebėjimai, praktiniai gebėjimai)	Vertinimo metodai
1.	Organizuoti darbo vietą pirminiam daržovių paruošimui, pjaustymui ir formavimui laikantis higienos normų	Pažintiniai	Pratimo „Darbo vietos organizavimas, indų ir inventoriaus parinkimas“-stebėjimas

2.	Atlikti pirminį paruošimą (nuplauti, nuvalyti,) laikantis operacijų nuoseklumo, saugaus darbo ir higienos reikalavimų	Pažintiniai ir praktiniai	Praktinės užduoties "Pirminis daržovių paruošimas" stebėjimas
----	--	---------------------------	---

Siekiant išvengti vertinimo subjektyvumo rekomenduojama:

- Parengti vertintojams patikros lapus su tiksliais atsakymais į klausimus ir praktinių užduočių atlikimo kriterijais;
- Vertinti ne mažiau kaip dviem vertintojams.

Planuojant vertinimo procedūrą, būtina atsižvelgti į:

- Vertintojų laiko sąnaudas;
- Vertinimui reikalingus išteklius (medžiagas, įrangą)
- Užduočių atlikimui skirtą laiką.

Vertinimo metodo pasirinkimas priklauso nuo daugelio veiksnių, į kuriuos mokytojas turėtų atsižvelgti:

- vertinimo objekto – tai yra, kas bus vertinama (žinios, suvokimas, įgūdžiai);
- vertinimo tikslo (formuojamasis ar apibendrinamasis vertinimas);
- mokinių grupės dydžio, kt.

Vertinimo priemonės turi būti sukonstruotos, taip, kad galima būtų pamatuoti, ar mokiniai pasiekė mokymosi rezultatus, kurių formulavimui galima pasitelkti įvairias taksonomijas.

Vertinimo užduotys turi būti sudaromos taip, kad mokinys aiškiai suprastų, ką jis turi atlikti, kokiais instrumentais, kokiomis medžiagomis, įranga ir pan. gali naudotis, taip pat, kur jis atliks tą užduotį, kokių pavidalų turi būti pateiktas rezultatas, kokiais kriterijais bus vertinamas, kiek laiko bus skirta užduočiai atlikti.

Galimi vertinimo metodai:

- Praktinių užduočių, atliekamų realioje ar sumodeliuotoje darbinėje situacijoje, stebėjimas;
- Egzaminavimas (pokalbis, testavimas, interviu);
- Individualių ar grupinių projektų analizavimas;
- Nedidelės apimties užduočių/pratimų atlikimo stebėjimas;
- Dienynų analizavimas;
- Mokinio veiklos pavyzdžių, demonstruojančių pasiektus mokymosi rezultatus, pasiekimų aplankų analizavimas.

2.5. Mokymo ir mokymosi metodų parinkimas

Metodas –graikų kalboje (**gr. meta-hodos**) – „už“ ir „kelias“: „*kelias į kažkur*“, „*už kelio*“, „*per kelią*“. *Methodos* – racionalus kelias, veiksmų seka, padedanti pasiekti rezultatą.

Profesinio mokymo modulyje mokymosi metodas suprantamas, kaip racionalus, nuoseklus ir visuotinai reikšmingas mokinio veikimo būdas žinioms perimti, teoriniams ir praktiniams įgūdžiams įgyti, lavinti sugebėjimus, formuoti pasaulėžiūrą, nukreiptas į mokymosi rezultatą ir suderintas su mokinio *prigimtimi* bei modulio *turinio ypatumais*.

Numatant mokymosi metodus reikėtų prisiminti keletą taisyklių:

- mokiniai priima ir apdoroja informaciją skirtingai, t.y. mokosi skirtingai;
- kiekvienas mokosi ir geriausiai išmoksta keliais būdais, tačiau vienas jų yra dominuojantis;
- išmokimo procesą galima padaryti efektyvesniu kiekvienam mokiniui naudojant keltą metodų;
- mokymosi metodų parinkimą nulemia mokytojo požiūris į mokymąsi: požiūrį „ar šis mokinys gali išmokti“ keičia požiūris „kaip šis mokinys gali išmokti“.

Siekiant atsakyti į klausimą „**kaip** šis mokinys gali išmokti“? svarbu įvertinti mokinio mokymosi stilius. Išskiriami trys pagrindiniai mokymosi būdai, tai: vaizdinis, girdimasis, kinestezinis ir lytėjimo.

Mokiniams, kurių vyraujantis mokymosi būdas yra vaizdinis, būdinga tai, kad:

- jiems reikia matyti mokytojo neverbalinę kalbą bei veido išraišką;
- jie linkę vengti vizualinių kliūčių;
- mąsto vaizdiniais: informacija diagramose, iliustruotame tekste, skaidrėse, filmuose;
- detaliam užsirašo informaciją.

Mokiniams, kurių vyraujantis mokymosi būdas yra girdimasis, būdinga tai, kad:

- jiems svarbu aiškiai girdėti instrukciją – išmoksta klausydami ką kalba kiti;
- informacijos turinį interpretuoja pagal kalbėjimo toną, tempą, balso tembrą;
- rašytinė informacija tampa mažiau reikšminga, kai ją išgirsta;
- lengviau įsimena skaitant balsu tekstą ar klausantis audio įrašų.

Mokiniams, kurių vyraujantis mokymosi būdas yra kinestezinis, būdinga tai, kad:

- jie geriausiai išmoksta liesdami, judėdami, aktyviai tirdami fizinę aplinkos ir veiklos pusę;
- jiems sunku ramiai sėdėti ilgą laiką;

- jiems nuolat reikia aktyvios veiklos.

13 lentelėje pristatomos mokymo ir mokymosi metodų taksonomijos, kuriomis gali būti grindžiamas mokymosi metodų pasirinkimas.

13 lentelė

Mokymo ir mokymosi metodų klasifikavimo taksonomijos
(pagal Šiaučiukėnienę, Visockienę, Talijūnienę, 2006)

Metodų klasifikavimo pagrindas (koku požymiu remiantis yra klasifikuojama)	Metodų rūšys
Pagal informacijos šaltinį	• Žodiniai • Vaizdiniai
Pagal santykį su teorija ir praktika	• Teoriniai • Praktiniai
Pagal pedagogo ir mokinių aktyvumo santykį	• Orientuoti į turinį • Orientuoti į mokinį • Autoritariniai • Humaniški (antropocentriniai ir pedocentriniai)
Pagal mokinių veiklos kūrybiškumo laipsnį	• Reprodukciniai • Kūrybiniai
Pagal mokinių protavimo operacijų santykį su loginėmis formomis, figūromis ir procesais	• Analizės • Sintezės • Abstrakcijos ir apibendrinimų • Dedukciniai ir indukciniai • Analogijų • Hipotetiniai • Eksperimentiniai

Pagal suformuluotus mokymosi rezultatus turi būti parinktas atitinkamas mokymo turinys (medžiaga/temos, užduotys ir pan.), kuris būtinas modulyje numatytiems mokymosi rezultatams pasiekti. Mokymosi turinys apsprendžia, kokius mokymo ir mokymosi metodus tikslinga parinkti, kad mokymasis būtų efektyvus, o mokymosi rezultatų pasiekimui laiko sąnaudos būtų kuo mažesnės. Šiems tikslams tinkamiausi mokinio veiklą aktyvinantys, t.y praktiniai mokymosi metodai, kaip problemų formulavimas, problemų sprendimas, atvejų analizės, grupinis arba komandinis darbas ir pan. Modulio mokymosi rezultatų pobūdis lemia:

- mokymosi *turinio pobūdį*, būtiną mokiniams įsisavinti;
- parenkamus vertinimo *metodus ir priemones*;

- parenkamus *mokymo ir mokymosi* metodus.

Modulių aprašuose pateikiami **mokymosi metodai**, numatomi naudoti mokymosi procese, turi būti **aiškiose sąsajose su mokymosi rezultatais, mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijais ir vertinimo metodais**.

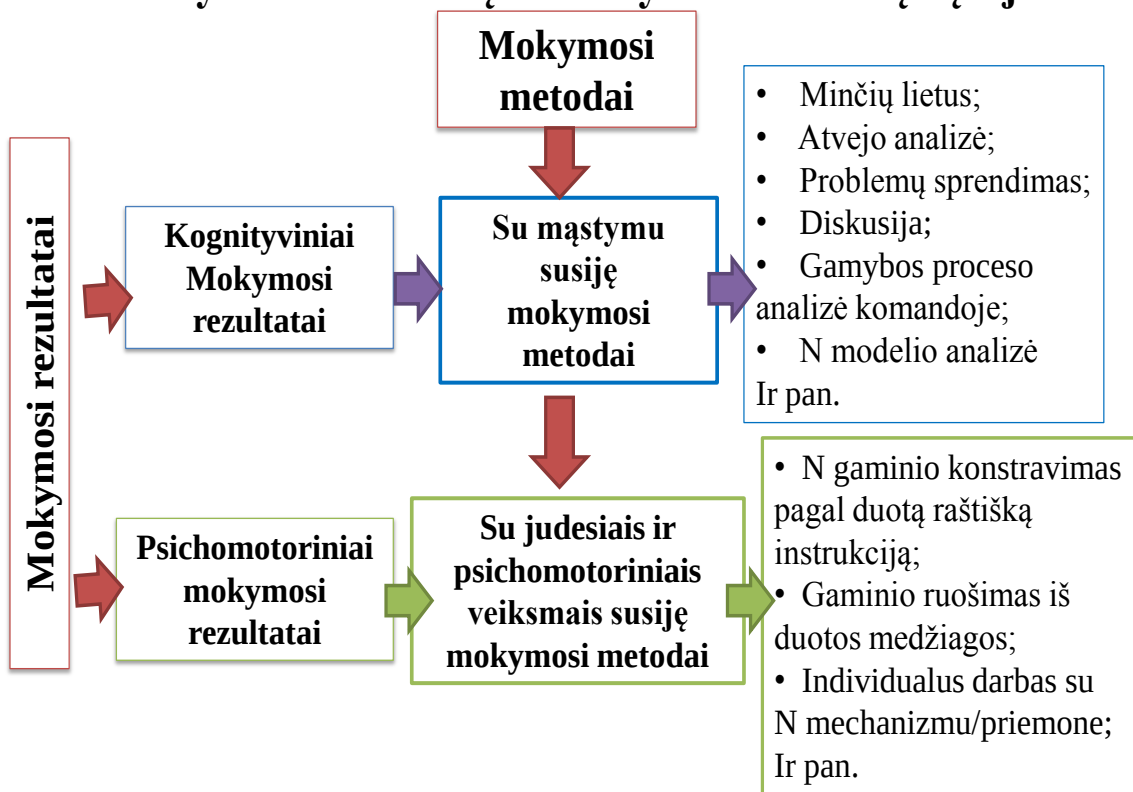
14 lentelėje matyti modulio elementų tarpusavio sąveika.

14 lentelė

Modulio elementų tarpusavio sąveika (pagal Sajienę, 2010).

1-asis mokymosi rezultatas	<u>Ko reikia rezultatui pasiekti?</u> Konkretus turinys (temos), mokymo medžiaga ir pan. 1-ajam rezultatui realizuoti	<u>Kaip sieksiu suformuluoto rezultato?</u> Konkretūs mokymo ir mokymosi metodai 1-ajam rezultatui realizuoti	<u>Kokie požymiai rodys, kad rezultatas įgyvendintas?</u> Konkretūs kriterijai mokymosi pasiekimams įvertinti	<u>Kaip rinksiu informaciją apie pasiekimus?</u> Konkretūs metodai mokymosi pasiekimams patikrinti (vertinti).	<u>Kokie instrumentai/ Užduotys Kas leis Pamatuoti Pasiekimus?</u> Konkrečios priemonės / instrumentai/ užduotys Mokymosi pasiekimams patikrinti (vertinti).
2-asis mokymosi rezultatas	Ir t.t.				
3-asis mokymosi rezultatas	Ir t.t.				

Mokymosi rezultatų ir mokymosi metodų sąsajos



12 pav. Mokymosi metodų sąsajos su kitais modulio elementais (parengė L. Sajienė)

PRIEDAI

Priedas Nr. 1

_____ **MODULINĖ PROFESINIO MOKYMO PROGRAMA**
(kvalifikacijos pavadinimas)

Programos valstybinis kodas:

Suteikiama kvalifikacija:

Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų lygis:

Lietuvos kvalifikacijų lygis:

Programos trukmė:

Programos apimtis kreditais:

Būtinasis minimalus išsilavinimas:

Reikalavimai asmens pasirengimui mokytis:

.....sektorinio profesinio

(SPK pavadinimas)

komiteto sprendimas:.....

SPK sprendimą įteisinančio posėdžio (elektroninio posėdžio), įvykusio

(data)

nutarimas Nr.

(numeris)

TURINYS

1.ĮVADAS.....	
2.PAGRINDINIAI MODULINĖS PROFESINIO MOKYMO PROGRAMOS PARAMETRAI.....	
3.KREDITŲ PRISKYRIMAS MOKYMOSI MODULIAMS (REKOMENDACIJOS).....	
4.PROGRAMOS STRUKTŪRA.....	
4.1.PRIVALOMŲJŲ PROFESINIO MOKYMO MODULIŲ SĄRAŠAS.....	
4.2.PASIRENKAMŲJŲ, SU KVALIFIKACIJA SUSIJUSIŲ, MODULIŲ SĄRAŠAS.....	
4.3.GALIMA, KITAIS TEISĖS AKTAIS REGLAMENTUOTŲ KOMPETENCIJŲ ĮGIJIMO, APIMTIS KREDITAIS.....	
5. MODULIŲ APRAŠAI.....	
5.1. Įvadinis modulis	
5.2. Privalomų modulių aprašai.....	
5.2.1. Modulo “.....” aprašas.....	
5.2.2. Modulo “.....” aprašas.....	
...	
5.3. Baigiamasis modulis.....	
5.4. Pasirenkamųjų, su kvalifikacija susijusių modulių, aprašai.....	
5.4.1. Modulo “.....” aprašas.....	
5.4.2. Modulo “.....” aprašas.....	
...	

1. ĪVADAS

1.1. Programos paskirtis

1.2. Īgyjamos kompetencijas

Privalomos:

Pasirenkamos:

1.3. Ugdomos bendrosios kompetencijas

1.4. Kvalifikacijos vertinimo turinys

1.5. Būsimos darbo ypatumai

1.6 Programos rengėjai

Grupės vadovas

Nariai:

2. PAGRINDINIAI MODULINĖS PROFESINIO MOKYMO PROGRAMOS PARAMETRAI

Eil. Nr.	Kompetencija	Mokymosi rezultatai	Programos moduliai
Privalomos kompetencijos			
Pasirenkamosios, su kvalifikacija susijusios, kompetencijos			

3. KREDITŲ PRISKYRIMAS MOKYMOSI MODULIAMS (REKOMENDACIJOS)

Mokymo organizavimas	Kontaktinės val.		Konsultacijos	Savarankiškas mokymasis	Vertinimas
	teorinis mokymas/is	praktinis mokymas/is			
Kompetencija/ mokymosi rezultatas					
Įvadinis modulis					
Baigiamasis modulis					
Privalomos kompetencijos					
1-a kompetencija					
2-a kompetencija					
Iš viso privalomos programos dalies:					
Pasirenkamosios, su kvalifikacija susijusios, kompetencijos					
1-a kompetencija					

4. PROGRAMOS STRUKTŪRA

4.1. PRIVALOMŲJŲ PROFESINIO MOKYMO MODULIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Modulio pavadinimas	Valstybinis kodas	Lietuvos kvalifikacijų lygis	Apimtis kreditais	Kompetencijos, reikalingos mokytis šiame modulyje

Paaškinimas:

4.2. PASIRENKAMŲJŲ, SU KVALIFIKACIJA SUSIJUSIŲ, MODULIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Modulio pavadinimas	Valstybinis kodas	Lietuvos kvalifikacijų lygis	Apimtis kreditais	Gebėjimai, reikalingi mokytis šiame modulyje

Paaškinimas:

4.3. GALIMA, KITAIŠ TEISĖS AKTAIS REGLAMENTUOTŲ KOMPETENCIJŲ ĮGIJIMO, APIMTIS KREDITAIS

Siekiant įgyti kvalifikaciją, galima/privaloma (pabraukti) pasirinkti nesusijusių su kvalifikacija modulių, kurių bendra apimtis nėra didesnė nei(skaičius) kreditų.

Įgyjamos šios, kitais teisės aktais reglamentuotos, kompetencijos:

- 1.
- 2.

5. MODULIŲ APRAŠAI

5.1. Įvadinis modulis

Modulio paskirtis:

Modulio tikslai:

Modulio pavadinimas		
Modulio kodas		
Apimtis kreditais		
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos		
Mokymosi rezultatai:	Rekomenduojamas turinys, reikalingas rezultatams pasiekti	Mokymosi pasiekimų vertinimas (slenkstinis)
Rekomenduojami mokymo/si metodai		
Materialieji ištekliai.	Mokymo/si medžiaga:	
	Mokymo/si priemonės:	
	Kiti ištekliai:	
Mokytojų kvalifikacija		
Modulio rengėjai		

5.2.Privalomų modulių aprašai

5.2.1. Modulio „.....“ aprašas

Modulio paskirtis: *(įgyjama kompetencija)*

Modulio pavadinimas		
Modulio kodas		
LTKS lygis		
Apimtis kreditais		
Reikalingas pasirengimas mokymuisi		
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos		
Modulio mokymosi rezultatai (išskaidyta kompetencija)	Rekomenduojamas turinys, reikalingas rezultatams pasiekti	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai (įverčio)
Rekomenduojami mokymo/si metodai		
Materialieji ištekliai	Mokymo/si medžiaga:	
	Mokymo/si priemonės:	
	Kiti ištekliai:	
Mokytojų kvalifikacija		
Modulio rengėjai		

5.3.Baigiamasis modulis

Modulio paskirtis:

Modulio tikslai:

Modulio pavadinimas	
Modulio kodas	
Apimtis kreditais	
Reikalingas pasirengimas mokymuisi	
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos	
Mokymosi rezultatai	
Mokymosi pasiekimų vertinimas (slenkstinis)	
Materialieji ištekliai.	Mokymo/si medžiaga:
	Mokymo/si priemonės:
	Kiti ištekliai:
Baigiamojo modulio vadovų kvalifikacija	
Modulio rengėjai	

5.4. Pasirenkamųjų, su kvalifikacija susijusių modulių, aprašai

5.4.1. Modulio „.....“ aprašas

Modulio paskirtis: *(įgyjama kompetencija)*

Modulio pavadinimas		
Modulio kodas		
LTKS lygis		
Apimtis kreditais		
Reikalingas pasirengimas mokymuisi		
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos		
Modulio mokymosi rezultatai (išskaidyta kompetencija)	Rekomenduojamas turinys, reikalingas rezultatams pasiekti	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai (įverčio)
Rekomenduojami mokymo/si metodai		
Materialieji ištekliai	Mokymo/si medžiaga:	
	Mokymo/si priemonės:	
	Kiti ištekliai:	
Mokytojų kvalifikacija		
Modulio rengėjai		

.....
(profesinio mokymo teikėjo pavadinimas)

PATVIRTINTA:

201... m.mėn.d.
įsakymu Nr.

_____ **MODULINĖ PROFESINIO MOKYMO PROGRAMA**
(kvalifikacijos pavadinimas)

Programos valstybinis kodas:

Suteikiama kvalifikacija:

Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų lygis:

Lietuvos kvalifikacijų lygis:

Programos trukmė:

Programos apimtis kreditais:

Būtinasis minimalus išsilavinimas:

Reikalavimai asmens pasirengimui mokytis:

TURINYS

1.ĮVADAS.....	
2.PAGRINDINIAI MODULINĖS PROFESINIO MOKYMO PROGRAMOS PARAMETRAI.....	
3.KREDITŲ PRISKYRIMAS MOKYMOSI MODULIAMS.....	
4.PROGRAMOS STRUKTŪRA.....	
4.1.PRIVALOMŲJŲ PROFESINIO MOKYMO MODULIŲ SĄRAŠAS.....	
4.2.PASIRENKAMŲJŲ, SU KVALIFIKACIJA SUSIJUSIŲ, MODULIŲ SĄRAŠAS.....	
4.3.GALIMA, KITAIS TEISĖS AKTAIS REGLAMENTUOTŲ KOMPETENCIJŲ ĮGIJIMO, APIMTIS KREDITAIS.....	
5. MODULIŲ APRAŠAI.....	
5.1. Įvadinis modulis	
5.2. Privalomų modulių aprašai.....	
5.2.1. Modulio “.....” aprašas.....	
5.2.2. Modulio “.....” aprašas.....	
...	
5.3. Baigiamasis modulis.....	
5.4. Pasirenkamųjų, su kvalifikacija susijusių modulių, aprašai.....	
5.4.1. Modulio “.....” aprašas.....	
5.4.2. Modulio “.....” aprašas.....	
...	
6. MOKYMO PLANAS.....	

1. ĮVADAS

1.1. Programos paskirtis

1.2. Įgyjamos kompetencijos

Privalomos:

Pasirenkamos:

1.3. Ugdomos bendrosios kompetencijos

1.4. Kvalifikacijos vertinimo turinys

1.5. Būsimo darbo ypatumai

2. PAGRINDINIAI MODULINĖS PROFESINIO MOKYMO PROGRAMOS PARAMETRAI

Eil. Nr.	Kompetencija	Mokymosi rezultatai	Programos moduliai
Privalomos kompetencijos			
Pasirenkamosios, su kvalifikacija susijusios, kompetencijos			

3. KREDITŲ PRISKYRIMAS MOKYMOSI MODULIAMS

Mokymo organizavimas Kompetencija/ mokymosi rezultatas	Kontaktinės val.		Konsultacijos	Savarankiškas mokymasis	Vertinimas
	teorinis mokymas/is	praktinis mokymas/is			
Įvadinis modulis					
Baigiamasis modulis					
Privalomos kompetencijos					
1-a kompetencija					
2-a kompetencija					
Iš viso privalomos programos dalies:					
Pasirenkamosios, su kvalifikacija susijusios, kompetencijos					
1-a kompetencija					

4. PROGRAMOS STRUKTŪRA

4.1. PRIVALOMŲJŲ PROFESINIO MOKYMO MODULIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Modulio pavadinimas	Valstybinis kodas	Lietuvos kvalifikacijų lygis	Apimtis kreditais	Kompetencijos, reikalingos mokytis šiame modulyje

Paaiškinimas:

4.2. PASIRENKAMŲJŲ, SU KVALIFIKACIJA SUSIJUSIŲ, MODULIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Modulio pavadinimas	Valstybinis kodas	Lietuvos kvalifikacijų lygis	Apimtis kreditais	Gebėjimai, reikalingi mokytis šiame modulyje

Paaiškinimas:

4.3. GALIMA, KITAI TEISĖS AKTAIS REGLAMENTUOTŲ KOMPETENCIJŲ ĮGIJIMO, APIMTIS KREDITAIS

Siekiant įgyti kvalifikaciją, galima/privaloma (pabraukti) pasirinkti nesusijusių su kvalifikacija modulių, kurių bendra apimtis nėra didesnė nei(skaičius) kreditų.

Siūlomas toks modulių sąrašas:

Eil. Nr.	Modulio pavadinimas, kodas	Įgyjama kompetencija

5. MODULIŲ APRAŠAI

5.1. Įvadinis modulis

Modulio paskirtis:

Modulio tikslai:

Modulio pavadinimas			
Modulio kodas			
Apimtis kreditais			
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos			
Mokymosi rezultatai:	<i>Turinys, reikalingas rezultatams pasiekti</i>	Mokymo ir mokymosi metodai	<i>Mokymosi pasiekimų vertinimas (slenkstinis)</i>
	Tema. Užduotis/ys:		
Materialieji ištekliai.	Mokymo/si medžiaga:		
	Mokymo/si priemonės:		
	Kiti ištekliai:		
Mokytojų kvalifikacija			

Mokymo organizavimas Mokymosi rezultatai	Kontaktinės val.		Konsultacijos	Savarankiškas mokymasis	Vertinimas
	teorinis mokymas/is	praktinis mokymas/is			
1.					
2.					
3.					
Iš viso:					

5.2. Privalomų modulių aprašai

5.2.1. Modulio „.....“ aprašas

Modulio paskirtis: (įgyjama kompetencija)

Modulio pavadinimas			
Modulio kodas			
Lietuvos kvalifikacijų lygis			
Apimtis kreditais			
Reikalingas pasirengimas mokymuisi			
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos			
Modulio mokymosi rezultatai (išskaidyta kompetencija)	Turinys, reikalingas rezultatams pasiekti	Mokymo ir mokymosi metodai	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai (slenkstiniai)
	Tema. Užduotis/ys:		Patenkinamai: Gera: Puikiai:
Materialieji ištekliai	Mokymo/si medžiaga:		
	Mokymo/si priemonės:		
	Kiti ištekliai:		
Mokytojų kvalifikacija			

Mokymo organizavimas Mokymosi rezultatai	Kontaktinės val.		Konsultacijos	Savarankiškas mokymasis	Vertinimas
	teorinis mokymas/is	praktinis mokymas/is			
1.					
2.					
3.					
Iš viso:					

5.3. Baigiamasis modulis

Modulio paskirtis:

Modulio tikslai:

Modulio pavadinimas	
Modulio kodas	
Apimtis kreditais	
Reikalingas pasirengimas mokymuisi	
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos	
Mokymosi rezultatai	
Mokymosi pasiekimų vertinimas (slenkstinis)	
Materialieji ištekliai.	Mokymo/si medžiaga:
	Mokymo/si priemonės:
	Kiti ištekliai:
Baigiamojo modulio vadovų kvalifikacija	

Mokymo organizavimas Mokymosi rezultatai	Konsultacijos	Darbas praktikos vietoje	Vertinimas
1.			
2.			
3.			
Iš viso:			

5.4. Pasirenkamųjų, su kvalifikacija susijusių modulių, aprašai

5.4.1. Modulio „.....“ aprašas

Modulio paskirtis: (įgyjama kompetencija)

Modulio pavadinimas			
Modulio kodas			
Lietuvos kvalifikacijų lygis			
Apimtis kreditais			
Reikalingas pasirengimas mokymuisi			
Modulyje ugdomos bendrosios kompetencijos			
Modulio mokymosi rezultatai (išskaidyta kompetencija)	Turinys, reikalingas rezultatams pasiekti	Mokymo ir mokymosi metodai	Mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai (slenkstiniai)
	Tema. Užduotis/ys:		Patenkinamai: Gera: Puikiai:
Materialieji ištekliai	Mokymo/si medžiaga:		
	Mokymo/si priemonės:		
	Kiti ištekliai:		
Mokytojų kvalifikacija			

Mokymo organizavimas Mokymosi rezultatai	Kontaktinės val.		Konsultacijos	Savarankiškas mokymasis	Vertinimas
	teorinis mokymas/is	praktinis mokymas/is			
1.					
2.					
3.					
Iš viso:					

6. MOKYMO PLANAS

Modulio pavadinimas	Kontaktinių val. skaičius	Konsultacijos	Įgyvendinimas		Mokytojo v., pavardė	Pastabos
			Modulių seka	Data (metų savaitė)		